

Державний вищий навчальний заклад
“Українська академія банківської справи
Національного банку України”

Кафедра менеджменту

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

Навчально-методичний посібник

Для студентів
всіх форм навчання
освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр” галузей знань
0305 „Економіка та підприємництво”

Суми
ДВНЗ „УАБС НБУ”
2012

УДК 338.24(073)
Д 36

Рекомендовано до видання методичною радою Державного вищого навчального закладу “Українська академія банківської справи Національного банку України”, протокол № 3 від 29.11.2012.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри менеджменту, протокол № 6 від 27.11. 2012.

Укладач:

І. В. Лопаткіна,

кандидат економічних наук, доцент ДВНЗ „Українська академія банківської справи НБУ”

Рецензенти:

М. І. Синюченко,

кандидат економічних наук, доцент ДВНЗ „Українська академія банківської справи НБУ”

В. В. Пилипенко,

кандидат економічних наук, професор
Сумського національного аграрного університету

Державне управління економікою [Текст] : навчально-методичний посібник / [уклад.: І. В. Лопаткіна] ; Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2012. – 82 с.

Видання містить матеріали і методичні вказівки щодо виконання робіт, пов’язаних з вивченням дисципліни «Державне управління економікою»: тематичний план, зміст тем, плани лекційних та семінарських занять, рекомендації щодо самопідготовки студентів до аудиторних занять, теми дискусій та есе, рефератів, підбірку тестів, практичних завдань (задач), методичні рекомендації щодо виконання письмових робіт, щодо підготовки, проведення та оцінювання презентацій, методичні рекомендації щодо проведення занять з використанням альтернативних форм, критерії оцінювання знань, перелік питань, що охоплює зміст дисципліни, пропонувану для вивчення літературу і інформаційні джерела.

Призначене для студентів всіх форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр” галузі знань 0305 „Економіка та підприємництво” .

УДК 338.24(073)

© ДВНЗ “Українська академія банківської справи
Національного банку України”, 2012

Зміст

Вступ.....	4
Тематичний план	8
Зміст курсу по темах.....	8
Методи навчання.....	
Методичні рекомендації щодо проведення лекцій.....	14
Методичні рекомендації щодо проведення семінарських та практичних занять.....	15
Методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів.....	18
Теми рефератів	22
Теми есе та дискусій.....	23
Типові практичні завдання (задачі).....	25
Тести.....	33
Методичні рекомендації щодо підготовки, проведення та оцінювання презентації.....	44
Методичні рекомендації щодо написання письмових робіт.....	45
Методичні рекомендації щодо занять з використанням відео сюжетів.....	48
Методичні рекомендації щодо проведення аналітичного практичного заняття з використанням відео сюжету передачі «Великі гроші» від 15 квітня 2002р., канал «НТВ» (ведучій - В.Потоцький, співбесідник – Є.Гайдар).....	49
Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття (ділова гра) за темою: «Реформа виконавчої влади в Україні».....	51
Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття (ділова гра) за темою: «Закупівля товарів, робіт та послуг за державні кошти».....	53
Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття (ділова гра) за темою: «Національний інтерес і визначення розміру мита на соняшник, як інструмент регулювання економіки».....	53
Методичні рекомендації щодо виконання творчого індивідуального завдання: науково-дослідна робота на тему «Характеристика національної економіки (країна)».....	54
Методичні рекомендації щодо виконання творчого індивідуального завдання: науково-дослідна робота на тему «Характеристика державного регулювання галузі (сфери) національної економіки України»	55
Перелік питань, що охоплює зміст робочої програми дисципліни для підсумкового контролю знань.....	57
Критерії оцінки знань.....	62
Рекомендована література.....	64
Рекомендовані інформаційні ресурси.....	61

ВСТУП

Державне управління економікою – поняття багатопланове. Зміст державного управління економікою визначається характером функцій, які реалізуються у процесі цієї діяльності. Функції державного управління – конкретні види керуючих дій держави у особі відповідних органів, посадових осіб, відмінних одне від одного за предметом, змістом та засобом впливу керуючого суб'єкту на керуємий об'єкт. Оскільки таким об'єктом виступає ринкова економіка, поняття «державне управління економікою» можна розглядати не тільки як управління, або безпосереднє керування об'єктами державної власності, але і як регулювання загальних процесів, «правил гри» для всіх суб'єктів економіки, всіх форм власності. Таким чином, можна говорити про державне управління економікою в широкому та вузькому сенсі. В широкому сенсі державне управління економікою означає державне регулювання економіки та один з його аспектів – державну економічну політику.

Практика економік розвинутих країн засвідчує, що найліпших економічних результатів можна досягти за умов ринкової саморегуляції у поєднанні з ефективною регулятивною функцією держави по відношенню до ринкового механізму.

Держава забезпечує стабільність економічного, політичного і соціального життя суспільства. Роль держави особливо важлива у гарантуванні соціального захисту найбідніших верств населення. Особливої актуальності питання державного регулювання набуває в періоди криз. Це обумовлено своєрідністю ролі держави в ринковій економіці і специфікою їх взаємозв'язку.

В сучасних умовах розуміння економічної функції держави невід'ємно пов'язане зі сприйняттям концепції сталого розвитку, яка полягає в знаходженні і підтримці балансу між екологією, економікою та соціальною сферою. Не погіршити умови існування і діяльності для нащадків – така ідея стає основоположною. Витоки такого світосприйняття – в усвідомленні незаперечної єдності і взаємообумовленості цих складових життєдіяльності

людини. В сучасних умовах екологічних негараздів, соціально-економічних проблем, які виникають внаслідок бездумної експлуатації навколишнього середовища заради матеріальних благ, саме існування людства стає під загрозою. За таких умов на національні і наднаціональні державні регулятори покладається місія уникнення глобальних проблем. Для України, яка приєдналась до ринкових умов господарювання, важливо не допустити помилок на цьому шляху, використавши досвід інших країн.

Слід пам'ятати, що економічна політика держави, як інструмент державного регулювання економіки, не може повністю реалізувати будь-які вимоги з боку суспільства. Економічна політика, державне регулювання економіки – це завжди компроміс між різними інтересами та цілями.

За вище означених умов “Державне управління економікою” можна розглядати як один з інструментів формування ринкового світосприйняття, як фактор професійної підготовки економістів, що будуть діяти в регульованому з боку держави ринковому середовищі.

Предмет «Державного управління економікою (Державного регулювання економіки)», як науки: система методів і засобів державного впливу на економічний і соціальний розвиток країни.

Предмет «Державного управління економікою» як дисципліни: надбання економічної науки, з'ясовані нею відносини, взаємозв'язки та закономірності.

Об'єкт: національна економіка країни в її емпіричному стані.

Мета: формування системи знань з теорії, методології, методики та організаційних основ державного управління економікою та регулювання економіки.

Завдання: формування у студентів знань з питань вивчення сутності, цілей і засад державного управління економікою; вивчення організаційної побудови і системи управління економікою з боку держави; висвітлення методології стратегічного і оперативного планування на рівні держави; набуття вмінь ефективно використовувати інструменти державного управління економікою.

Курс «Державне управління економікою» базується на таких дисциплінах циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки, як «Політекономія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Економічна історія і історія економічної думки», а також дисциплінах професійної підготовки – таких, як «Гроші та кредит», «Регіональна економіка», «Фінанси», «EMMM. Економетрика» тощо. Курс «Державне управління економікою» тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як «Міжнародна економіка», «Соціологія». Курс «Державне управління економікою» забезпечує наступні дисципліни: «Економіка праці і соціально-трудова відносини», «Бюджетна система», «Банківська система», «Податкова система», «Державний фінансовий моніторинг».

В результаті вивчення курсу студенти повинні:

знати:

- сутність поняття “державне управління економікою” і основні його характеристики;
- теоретичні основи формування та реалізації стратегії розвитку економіки;
- методологічні основи дослідження проблем, що вивчаються;
- засоби впливу держави на економічний і соціальний розвиток національної економіки;
- сутність, функції, методологію та методіку соціально-економічного прогнозування, державного програмування і макроекономічного планування;
- загальні риси світового досвіду розвитку державного управління національною економікою в глобальному економічному просторі.

вміти:

- визначати особливості української моделі економіки і системи її регулювання;
- визначати причини цих особливостей;
- оперативно оцінювати соціально-економічну ситуацію і пов'язані з даною оцінкою задачі державного рівня;

- прогнозувати основні тенденції розвитку економіки і наслідки регуляторних заходів держави;
- використовувати макроекономічні показники для обґрунтування аналітичних висновків стосовно сучасного стану економіки України та оцінки стратегії її розвитку;
- розробляти фінансову програму розвитку національної економіки;
- визначати прогресивні напрями державного регулювання економіки;
- формувати структуру органів державного регулювання економіки і взаємодію між ними;
- працювати з поточною інформацією стосовно економічної політики держави;
- застосовувати надбані знання на практиці;

розуміти:

- сутність категорій, що визначають зміст окремих тем і розділів дисципліни;
- взаємозв'язки, взаємозалежності і взаємообумовленості регуляторних заходів, що здійснюють уповноважені державні органи;
- явища і тенденції, що спостерігаються в економіці;
- роль і можливості держави в регулюванні економіки;

застосовувати отримані знання для:

- оцінки державної стратегії економічного розвитку України;
- пояснення процесів і тенденцій, що спостерігаються в економіці України;
- оцінки стану економіки, як системи, і окремих її складових;
- виконання домашніх завдань, контрольних робіт, науково-дослідних робіт та отримання заліку.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН*

Зміст курсу розкривається в наступних темах:

№ п/п	Назва теми
1	Об'єктивна необхідність і теоретичні основи державного регулювання економіки
2	Органи державного управління України в системі державного регулювання економіки
3	Методи державного регулювання економіки
4	Стратегія соціально-економічного розвитку країни
5	Фінансово-кредитне регулювання економіки
6	Державне регулювання цін та інфляції
7	Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності
8	Державне регулювання структурних зрушень та інвестиційної діяльності (структурна та інвестиційна політика)
9	Державне регулювання розвитку науки і техніки (науково-технічна та інноваційна політика)
10	Державне регулювання підприємництва
11	Державне регулювання розвитку основних сфер господарської діяльності
12	Державне регулювання розвитку регіонів (регіональна економічна політика)
13	Державне регулювання праці, рівня життя населення та розвитку соціальної сфери (соціальна політика)
14	Державне регулювання природоохоронної діяльності (екологічна політика)

*погодинний розподіл тем за формами аудиторних занять (лекції, семінарські, практичні, колоквіуми, індивідуальні заняття і самостійна робота) наводиться в Робочій програмі курсу окремо для кожної спеціальності і форми навчання.

ЗМІСТ КУРСУ ПО ТЕМАХ

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи державного управління економікою

Тема 1. Об'єктивна необхідність і теоретичні основи державного управління економікою

Об'єктивна необхідність державного управління економікою (ДУЕ) і фактори, що її обумовили. ДУЕ, як функція держави. Місце ДУЕ. Економічні функції держави в сучасній ринковій економіці. Альтернативні концепції макроекономічного регулювання економіки. Цілі та конфлікти цілей. Моделі державного регулювання економіки. Об'єкти та суб'єкти державного регулювання економіки. Принципи ДУЕ. Показники і межі державного втручання в економіку. Сучасні фактори, що впливають на ДУЕ.

Тема 2. Органи державного управління України в системі державного регулювання економіки

Система органів державного регулювання економіки. Принципи організації державного регулювання економіки. Функції та повноваження державних органів у сфері економічного регулювання.

Характеристика і функції центральних органів виконавчої влади в Україні.

Напрямки вдосконалення системи державних органів управління (адміністративна реформа). Досвід розвинених країн в побудові системи органів державного регулювання економіки.

Тема 3. Методи державного регулювання економіки

Методи державного регулювання. Визначення. Класифікації. Характеристика.

Суть правового регулювання економіки. Закони України як інструмент втілення державної соціально-економічної політики. Правові регулятори, їх зміст та значення. Законодавча база правового регулювання економіки в Україні.

Адміністративні методи державного регулювання економіки. Система адміністративних регуляторів (важелів): ліцензії, квоти, стандарти, норми, санкції. Сфера застосування адміністративних методів регулювання економіки. Державні замовлення та державні контракти як засоби задоволення державних потреб у продукції (товарах, роботах, послугах).

Державне підприємництво, як особливий метод регулювання економіки.

Змістовний модуль 2. Прикладні аспекти державного управління економікою

Тема 4. Стратегія соціально-економічного розвитку країни

Сутність стратегії соціально-економічної політики.

Макроекономічне планування, прогнозування та програмування як інструменти розробки стратегії соціально-економічного розвитку країни.

Сучасні методики розробки стратегії соціально-економічного розвитку країни.

Стратегія соціально-економічного розвитку України.

Тема 5. Фінансово-кредитне регулювання економіки

Аспекти державної фінансової політики. Види, типи фінансової політики. Еволюція фінансових систем. Державний бюджет як інструмент державного регулювання економіки. Податки як інструмент державного регулювання економіки. Податкова політика. Фактори податкової політики. Раціональність податкової системи. Податкова еластичність. Податкове планування як метод ДУЕ.

Національний банк як суб'єкт державного регулювання економіки. Інструменти грошово-кредитного регулювання економіки і механізм їх дії. Переваги та недоліки грошово-кредитної політики.

Реакція суб'єктів економіки на застосування інструментів фінансової політики держави.

Тема 6. Державне регулювання цін та інфляції

Державне регулювання цін, його основні елементи. Моніторинг цін. Непрямий вплив на ціни. Безпосереднє державне втручання у процес ціноутворення. Цінове регулювання суб'єктів природної монополії. Лідерство в цінах у галузях, у яких державні підприємства домінують. Адміністративні та економічні обмеження зростання цін.

Взаємозв'язок цінового та антиінфляційного регулювання. Основні методи боротьби з інфляцією – антиінфляційна політика.

Тема 7. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Сутність, завдання та форми державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Завдання та функції державних органів щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Види зовнішньоекономічної політики. Платіжний і торгівельний баланси України, як інструмент регуляторної політики держави.

Тема 8. Державне регулювання структурних зрушень та інвестиційної діяльності (структурна та інвестиційна політика)

Поняття структури економіки. Види структур. Пріоритети в соціально-економічному розвитку. Критерії визначення державних пріоритетів. Фактори

структурних зрушень в економіці. Методи впливу на структурні зрушення в економіці. Інвестиції як фактор структурних зрушень в економіці. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності. Суб'єкти інвестиційної діяльності. Пряме управління державними інвестиціями. Державні капітальні вкладення. Форми державного регулювання умов інвестиційної діяльності. Державне регулювання ринку цінних паперів. Регулювання припливу іноземних інвестицій у національну економіку. Основні напрями інвестиційної політики в Україні.

Тема 9. Державне регулювання розвитку науки і техніки (науково-технічна та інноваційна політика)

Напрямки державної політики в галузі науково-технічного прогресу. Об'єктивна необхідність і сутність регулювання розвитку науки і техніки. Завдання та функції держави в стимулюванні науково-технічного прогресу. Форми державного регулювання розвитку науки і техніки. Пряме втручання держави в процеси розвитку науки і техніки. Державні науково-технічні програми. Завдання та функції Державного інноваційного фонду України.

Непряме регулювання розвитку науково-технічного прогресу. Важелі державної підтримки розвитку НТР (податкові пільги, застосування політики прискореної амортизації тощо). Державна політика у галузі патентів і ліцензій. Роль інноваційних фондів у розвитку науки і техніки. Сучасна політика держави в науковій галузі.

Науково-технічна політика як інструмент здійснення державного регулювання інноваційної діяльності. Зміст державного регулювання інноваційної діяльності та органи державної влади, які здійснюють регулювання розвитку науки та техніки в Україні. Форми і методи регулювання інноваційного розвитку.

Тема 10. Державне регулювання підприємництва

Сутність, суб'єкти, принципи та організаційні форми підприємницької діяльності. Мета та завдання секторного аналізу економіки. Роль та методологія управління державним сектором економіки.

Суб'єкти та об'єкти антимонопольної політики. Мета, завдання та способи демонополізації економіки. Особливості демонополізації окремих об'єктів. Приватизація державних підприємств. Зміст державних програм демонополізації економіки, розвитку конкуренції і приватизації. Система органів антимонопольного регулювання.

Методи державної підтримки та регулювання підприємництва.

Тема 11. Державне регулювання розвитку основних сфер господарської діяльності

Завдання і сутність державного регулювання виробництва. Пряме регулювання виробництва. Методика прогнозування потреб держави у продукції, послугах, роботах. Державне підприємництво. Державний контроль. Стандартизація та сертифікація промислової продукції. Методи впливу держави на недержавний сектор виробництва. Регулювання земельних відносин. Форми й методи регулювання основних сфер господарської діяльності.

Тема 12. Державне регулювання праці, рівня життя населення та розвитку соціальної сфери (соціальна політика)

Завдання державного регулювання ринку праці. Інституційне та громадське регулювання ринку праці у світовій практиці. Державні служби зайнятості, їх завдання та функції у регулюванні зайнятості населення. Державні програми зайнятості населення. Система трудових балансів і їх роль у регулюванні відтворення й ефективної зайнятості трудових ресурсів. Методика складання зведеного балансу трудових ресурсів та балансу ринку праці. Особливості регулювання оплати праці у ринковій економіці. Функції держави у регулюванні оплати праці. Система тарифних угод та її значення в регулюванні оплати праці. Регулювання мінімальної заробітної плати. Завдання державного регулювання рівня життя та соціального страхування. Система узагальнюючих показників рівня життя населення. Баланс грошових доходів і витрат населення. Методика розрахунку основних показників рівня життя населення. Мінімальний споживчий бюджет. Мінімальний нормативний

споживчий кошик. Норми споживання населення основних видів товарів та послуг. Індексація та компенсація грошових доходів населення. Прожитковий мінімум. Межа малозабезпеченості. Індекси вартості життя. Заходи держави щодо забезпечення належного рівня життя населення. Завдання державного регулювання розвитку соціальної сфери. Державне регулювання розвитку житлово-комунального господарства, освіти, культури, охорони здоров'я, побутового обслуговування населення. Прогнозування розвитку галузей соціальної сфери. Планування державних потреб у послугах установ соціальної сфери. Методи державної підтримки розвитку соціальної інфраструктури.

Тема 13. Державне регулювання розвитку регіонів (регіональна економічна політика)

Мета та завдання державного регулювання розвитку регіонів. Об'єкти державної регіональної політики. Соціально-економічний комплекс регіону як система. Напрямки вдосконалення регіональної структури економіки. Форми державного регулювання економічного й соціального розвитку регіонів. Державні регіональні програми Бюджетні субсидії, субвенції, дотації. Нормативи відрахувань державних податків до місцевих бюджетів. Регіональні замовлення на поставки продукції для задоволення державних потреб. Централізовані капітальні вкладення в розвиток економіки окремих регіонів. Механізм створення та функціонування вільних економічних зон. Мета, завдання та зміст планів і програм економічного й соціального розвитку регіонів.

Тема 14. Державне регулювання природоохоронної діяльності (екологічна політика)

Сутність державного регулювання природоохоронної діяльності. Державні екологічні програми. Завдання та функції органів державної влади України і місцевих органів державної влади щодо охорони навколишнього природного середовища та природоохоронної діяльності. Система екологічних норм. Державна екологічна експертиза. Державний контроль за природокористуванням. Ліміти земле-, водо-, лісокористування. Штрафи за

забруднення навколишнього середовища та нераціональне використання природних ресурсів. Обґрунтування обсягів фінансових ресурсів для здійснення природоохоронних заходів. Концепція сталого розвитку.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Заняття з курсу «Державне управління економікою» проводяться у формі лекцій, міні-лекцій, практичних та семінарських занять.

У лекціях викладається основний зміст розділів програми. Їх матеріал узгоджується з вимогами нормативних документів у сфері банківської справи й підготовки фахівців у вищій школі, а також з вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця. Основна увага на лекціях приділяється найбільш складним питанням курсу, недостатньо відображеним у учбово-методичній літературі з дисципліни.

При вивченні дисципліни використовуються вступна, тематичні й підсумкова лекції. Залежно від структури навчального матеріалу передбачено застосування монологічних, проблемних лекцій та лекцій-бесід.

Семінарські заняття призначені для закріплення студентами лекційного матеріалу, практичні заняття забезпечують придбання ними практичних навичок з державного управління економікою.

При вивченні курсу «Державне управління економікою» використовуються наступні навчальні технології, що покликані забезпечити активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів на практичних та семінарських заняттях.

1. Робота в малих групах – використовується з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття,

забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

2. Семінари-дискусії – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

3. Презентації – виступи перед аудиторією – використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, захисту курсової роботи.

Самостійна робота студентів над вивченням дисципліни полягає в систематичному опрацюванні навчальних матеріалів: опорного конспекту лекцій, рекомендованої літератури, фахових видань, матеріалів, зібраних на базі практики тощо.

Опанування курсу «Державне управління економікою» передбачає виконання індивідуальних завдань, які являють собою завдання науково-дослідницького, творчого характеру. Виконання індивідуальної роботи дозволяє виявити рівень теоретичних і практичних знань та вміння їх застосовувати при розв'язанні конкретних економічних та виробничих завдань.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙ

Теми та структура лекцій

Таблиця 4₁ – Теми та зміст лекційних занять для денної форми навчання

Тема	Номер, назва та ключові питання лекції
1	Об'єктивна необхідність і теоретичні основи державного управління економікою. 1. Фактори, що спричинили втручання держави в економіку. 2. Цілі та конфлікти цілей державного регулювання економіки.
2	Органи державного управління України в системі державного регулювання економіки. 1. Система управління економікою. 2. Адміністративна реформа.
3	Методи державного регулювання економіки 1. Характеристика методів державного регулювання економіки 2. Державні замовлення і контракти. Теорія державного замовлення. 3. Державне підприємництво.
4	Стратегія соціально-економічного розвитку країни 1. Методика розробки стратегії соціально-економічного розвитку країни. 2. Макроекономічне прогнозування, програмування, планування.
5	Фінансово-кредитне регулювання економіки 1. Характеристика фінансової політики держави. 2. Інструменти, взаємозв'язки, вплив та результативність фінансової політики держави.
7	Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності 1. Характеристика зовнішньоекономічної політики держави. 2. Еволюція і віріації зовнішньоекономічної політики держави.
8	Державне регулювання структурних зрушень та інвестиційної діяльності (структурна та інвестиційна політика) 1. Характеристика структурної та інвестиційної політики держави. 2. Методи структурної та інвестиційної політики держави.
9	Державне регулювання розвитку науки і техніки (науково-технічна та інноваційна політика) 1. Характеристика науково-технічної та інноваційної політики держави. 2. Методи регулювання науково-технічної та інноваційної діяльності суб'єктів економіки.
10	Державне регулювання підприємництва 1. Задачі державної політики щодо підприємництва. 2. Методи регулювання підприємництва.
12	Державне регулювання розвитку регіонів (регіональна економічна політика) 1. Задачі і основні проблеми державної регіональної політики. 2. Механізм проведення державної регіональної політики.

Тема	Номер, назва та ключові питання лекції
13	Державне регулювання праці, рівня життя населення та розвитку соціальної сфери (соціальна політика) 1. Основні аспекти соціальної політики. 2. Механізм соціальної політики.
14	Державне регулювання природоохоронної діяльності (екологічна політика) 1. Сутність та значення екологічної політики. 2. Концепція сталого розвитку.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Плани семінарських (практичних) занять

Таблиця 5₁ – Теми та зміст семінарських (практичних, лабораторних) занять для денної форми навчання

Тема	Назва теми та короткий зміст семінарського (практичного) заняття
1	Об'єктивна необхідність і теоретичні основи державного управління економікою <u>Практичне заняття №1 (семінар)</u> Зміст заняття: 1. Постановка завдань. 2. Перегляд відеосюжету. 3. Відповіді на запитання. З'ясування незрозумілих моментів та пояснення нових економічних понять.
2	Органи державного управління України в системі державного регулювання економіки <u>Практичне заняття №1 (семінар)</u> Зміст заняття: 1. Постановка завдання. 2. Вивчення інформаційних першоджерел, пов'язаних з адміністративною реформою та органами виконавчої влади України (перевірка домашнього завдання). 3. Написання есе: "Адміністративна реформа в Україні" (домашня робота). 4. Розробка схем структури виконавчої влади України (домашня робота). <u>Практичне заняття №2 (семінар)</u> Зміст заняття: 1. Презентації робіт. Дискусія.
3	Методи державного регулювання економіки <u>Практичне заняття (семінар)</u> Зміст заняття: 1. Ділова гра «Проведення тендеру на закупівлю товарів, робіт та послуг за державні кошти».

Тема	Назва теми та короткий зміст семінарського (практичного) заняття
4	<p>Стратегія соціально-економічного розвитку країни <u>Практичне заняття (семінар)</u> Зміст заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дискусія на тему: «Порівняльна характеристика програм КМУ різних років». 2. Виконання розрахункових завдань.
5	<p>Фінансово-кредитне регулювання економіки <u>Практичне заняття (семінар)</u> Зміст заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансово-бюджетне регулювання. 2. Податкове регулювання. 3. Грошово-кредитна політика. 4. Написання есе на задану тему (домашня робота).
6	<p>Державне регулювання цін та інфляції <u>Практичне заняття (семінар)</u> Зміст заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Робота в малих групах. Підготовка до виступу за темою заняття. Дискусія.
7	<p>Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності <u>Практичне заняття (семінар)</u> Зміст заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика зовнішньоекономічної політики держави. 2. Еволюція і віріації зовнішньоекономічної політики держави.
8	<p>Державне регулювання структурних зрушень та інвестиційної діяльності (структурна та інвестиційна політика) <u>Практичне заняття (семінар)</u> Зміст заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика структурної та інвестиційної політики держави. 2. Методи структурної та інвестиційної політики держави. 3. Перегляд і обговорення відео (проблемний сюжет, новини)
9	<p>Державне регулювання розвитку науки і техніки (науково-технічна та інноваційна політика)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика науково-технічної та інноваційної політики держави. 2. Методи регулювання науково-технічної та інноваційної діяльності суб'єктів економіки.
10	<p>Державне регулювання підприємництва <u>Практичне заняття (семінар)</u> Зміст заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підприємництво як об'єкт державного регулювання. 2. Механізм державного регулювання підприємництва. 3. Фінансові важелі державної підприємницької політики. 4. Сучасна політика в Україні у сфері підприємництва. <ol style="list-style-type: none"> 1. Вирішення задач по темі.
11	<p>Державне регулювання розвитку основних сфер господарської діяльності <u>Практичне заняття (семінар)</u> Зміст заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Презентація науково-дослідних розробок

Тема	Назва теми та короткий зміст семінарського (практичного) заняття
12	<p>Державне регулювання розвитку регіонів (регіональна економічна політика) <u>Практичне заняття (семінар)</u> Зміст заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета та завдання державного регулювання розвитку регіонів. 2. Об'єкти державної регіональної політики. 3. Форми державного регулювання економічного й соціального розвитку регіонів. 4. Державні регіональні програми 5. Бюджетні субсидії, субвенції, дотації. 6. Механізм створення та функціонування вільних економічних зон.
13	<p>Державне регулювання праці, рівня життя населення та розвитку соціальної сфери (соціальна політика) <u>Практичне заняття (семінар)</u> Зміст заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Завдання державного регулювання ринку праці. 2. Державні служби зайнятості, їх завдання та функції у регулюванні зайнятості населення. 3. Державні програми зайнятості населення. 4. Система трудових балансів і їх роль у регулюванні відтворення й ефективної зайнятості трудових ресурсів. 5. Методика складання зведеного балансу трудових ресурсів та балансу ринку праці. 6. Особливості регулювання оплати праці у ринковій економіці.
14	<p>Державне регулювання природоохоронної діяльності (екологічна політика) <u>Практичне заняття (семінар)</u> Зміст заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та значення екологічної політики. 2. Концепція сталого розвитку.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Підготовка до лекційних занять

Підготовка до лекційних занять є важливою складовою процесу опанування студентом змісту дисципліни.

Завдання для самостійної роботи студентів з підготовки до семінарських та практичних занять

Тема	Назва теми та короткий зміст самостійної роботи
1	<p>Об'єктивна необхідність і теоретичні основи державного управління економікою Питання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вади ринкового саморегулювання.

Тема	Назва теми та короткий зміст самостійної роботи
	<p>2. Функції держави в сучасній економіці. 3. Сутність державного регулювання економіки. 4. ДРЕ в розвинених країнах: порівняльна характеристика. 5. Історичний аспект зародження державного макроекономічного регулювання.</p> <p>Завдання до практичного заняття: Завдання №1:</p> <p>1. Підготувати теоретичний матеріал (підручники, лекція) стосовно понять “цілі ДРЕ” та “конфлікти цілей ДРЕ”. 2. Переглянути відео сюжет. 3. Написати есе на задану тему.</p> <p>Завдання №2:</p> <p>1. За даними періодичних видань навести декілька прикладів конфліктів цілей ДРЕ на прикладі сучасної економічної політики в Україні та в інших країнах. 2. Зробити аналіз та коментар запропонованої статті за такою схемою: визначити цілі, охарактеризувати сутність конфлікту між ними, дати рекомендації щодо усунення конфлікту в коротко- та довгостроковому періоді.</p>
2	<p>Органи державного управління України в системі державного регулювання економіки</p> <p>Питання для самостійної роботи:</p> <p>1. Органи, що приймають участь у регулюванні економіки. 2. Функції суб’єктів державного впливу на економіку. 3. Напрямки діяльності віце-прем’єр-міністрів. Ким і чим це визначається? 4. Яким чином місцеві органи самоврядування приймають участь в регулюванні економіки? 5. В чому полягають основні відмінності системи виконавчої влади різних країн? В порівнянні з Україною? 6. Яка ціль та основні задачі адміністративної реформи в Україні? Як можна оцінити її результати, за якими критеріями? 7. Характеристика і функції міністерств, відомств, державних комітетів і представництв України за кордоном. 8. Функціональні та галузеві міністерства і відомства. 9. Функції та повноваження Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування. 10. Напрямки вдосконалення системи державних органів управління. 11. Еволюція систем виконавчої влади: ретроспективно-порівняльний аналіз. 12. Адміністративна реформа: Україна і світ.</p> <p>Завдання до практичного заняття:</p> <p>1. Ознайомитись з відповідними Указами Президента України, концепцією адміністративної реформи, аналітичними статтями. 2. Переглянути матеріали в періодичних виданнях стосовно теми. 3. Вивчити діючу структуру виконавчої влади України.</p>
3	<p>Методи державного регулювання економіки</p> <p>Питання для самостійної роботи:</p> <p>1. Суть правового регулювання економіки.</p>

Тема	Назва теми та короткий зміст самостійної роботи
	<p>2. Закони України як інструмент втілення державної соціально-економічної політики. Їх зміст та значення.</p> <p>3. Законодавча база правового регулювання економіки в Україні.</p> <p>4. Адміністративні методи державного регулювання економіки. Система адміністративних регуляторів (важелів): ліцензії, квоти, стандарти, норми, санкції.</p> <p>5. Сфера застосування адміністративних методів регулювання економіки.</p> <p>6. Державні замовлення та державні контракти як засоби задоволення державних потреб у продукції (товарах, роботах, послугах).</p> <p>Завдання до практичного заняття:</p> <p>1. Ознайомитись з відповідним Законом, Постановами КМУ, Розпорядженнями відповідних міністерств, Постановами НБУ.</p>
4	<p>Стратегія соціально-економічного розвитку країни</p> <p>Питання для самостійної роботи:</p> <p>Макроекономічне планування у системі державного регулювання економіки.</p> <p>1. Сучасний стан макроекономічного планування в Україні: Порівняльна та ретроспективна характеристика.</p> <p>2. Сфера застосування методів прогнозування.</p> <p>3. Рівні прогнозування в Україні.</p> <p>4. Сучасний стан макроекономічного прогнозування в Україні: порівняльна та ретроспективна характеристика.</p> <p>5. Програмування у системі державного регулювання економіки.</p> <p>6. Досвід використання програм у світовій практиці. Фінансове програмування.</p> <p>7. Сучасний стан макроекономічного програмування в Україні: порівняльна та ретроспективна характеристика.</p> <p>Завдання до практичного заняття:</p> <p>1. Ознайомитись з методикою фінансового програмування (МВФ та МЕРТ України).</p>
5	<p>Фінансово-кредитне регулювання економіки</p> <p>Питання для самостійної роботи:</p> <p>1. Роль бюджету в реалізації соціальної політики держави.</p> <p>2. Сучасна бюджетна політика.</p> <p>3. Сучасні тенденції у податковій політиці.</p> <p>4. Національний банк як суб'єкт державного регулювання економіки, його завдання та функції.</p> <p>5. Сучасна грошово-кредитна політика.</p> <p>Завдання до практичного заняття:</p> <p>1. Підготуватися до аналізу статистичних даних.</p>
6	<p>Державне регулювання цін та інфляції</p> <p>Питання для самостійної роботи:</p> <p>1. Необхідність і методи державного регулювання цін.</p> <p>2. Ціни як інструмент державного регулювання економіки.</p> <p>3. Цінове регулювання діяльності природних та штучних монополій.</p> <p>4. Контроль за дотриманням державної дисципліни цін і тарифів.</p>

Тема	Назва теми та короткий зміст самостійної роботи
	<p>5. Антиінфляційна політика.</p> <p>Завдання до практичного заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомитися з методикою оцінки рівня цін та інфляції.
7	<p>Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності</p> <p>Питання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Реєстрація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. 2. Тарифне й нетарифне регулювання, квотування, ліцензування експорту та імпорту. 3. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Декларування тарифів і майна, яке переміщується через кордон. 4. Страхування зовнішньоекономічної діяльності. 5. Державне регулювання експортно-імпортних операцій. 6. Державне регулювання валютних операцій та кредитно-розрахункових відносин. <p>Завдання до практичного заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомитись з матеріалами до практичного заняття. 2. Виконати практичне завдання. 3. Підготувати презентацію. 4. Підготувати питання.
8	<p>Державне регулювання структурних зрушень та інвестиційної діяльності (структурна та інвестиційна політика)</p> <p>Питання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державне регулювання ринку цінних паперів. 2. Сучасна структурна політика. 3. Сучасна інвестиційна політика.
9	<p>Державне регулювання розвитку науки і техніки (науково-технічна та інноваційна політика)</p> <p>Питання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Непряме регулювання розвитку науково-технічного прогресу. 2. Важелі державної підтримки розвитку НТР (податкові пільги, застосування політики прискореної амортизації тощо). 3. Державна політика у галузі патентів і ліцензій. 4. Роль інноваційних фондів у розвитку науки і техніки. 5. Сучасна політика держави в науковій галузі. <p>Завдання до практичного заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомитись з інформацією з періодичних видань стосовно теми. 2. Підготувати пропозиції щодо відповідної політики .
10	<p>Державне регулювання підприємництва</p> <p>Питання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підприємництво як об'єкт державного регулювання. 2. Механізм державного регулювання підприємництва. 3. Фінансові важелі державної підприємницької політики. 4. Сучасна політика в Україні у сфері підприємництва.

Тема	Назва теми та короткий зміст самостійної роботи
	Завдання до практичного заняття: 1. Ознайомитись з інформацією з періодичних видань стосовно теми. 2. Підготувати доповіді.
11	Державне регулювання розвитку основних сфер господарської діяльності Завдання до практичного заняття: 1. Дослідження на тему: “Характеристика державного регулювання окремої галузі економіки в Україні” (за заданою схемою).
12	Державне регулювання розвитку регіонів (регіональна економічна політика) Питання для самостійної роботи: 1. Державні служби зайнятості, їх завдання та функції у регулюванні зайнятості населення. 2. Державні програми зайнятості населення. 3. Система трудових балансів і їх роль у регулюванні відтворення й ефективної зайнятості трудових ресурсів. 4. Методика складання зведеного балансу трудових ресурсів та балансу ринку праці. 5. Особливості регулювання оплати праці у ринковій економіці. 6. Функції держави у регулюванні оплати праці. 7. Система тарифних угод та її значення в регулюванні оплати праці. Регулювання мінімальної заробітної плати. 8. Мінімальний споживчий бюджет. Мінімальний нормативний споживчий кошик. Норми споживання населення основних видів товарів та послуг. 9. Індексація та компенсація грошових доходів населення. 10. Прожитковий мінімум. Межа малозабезпеченості. 11. Індекси вартості життя. 12. Заходи держави щодо забезпечення належного рівня життя населення. 13. Державне регулювання розвитку житлово-комунального господарства, освіти, культури, охорони здоров'я, побутового обслуговування населення. Завдання до практичного заняття: 1. Ознайомитись з інформацією з періодичних видань стосовно теми. 2. Підготуватися до розрахункової роботи.
13	Державне регулювання праці, рівня життя населення та розвитку соціальної сфери (соціальна політика) Питання для самостійної роботи: 1. Соціально-економічний комплекс регіону як система. 2. Напрямки вдосконалення регіональної структури економіки. 3. Проблеми сучасної регіональної політики в Україні. Завдання до практичного заняття: 1. Ознайомитись з інформацією з періодичних видань стосовно теми. 2. Підготувати концепцію розвитку регіону.
14	Державне регулювання природоохоронної діяльності (екологічна політика) Питання для самостійної роботи: 1. Завдання та функції Міністерства охорони навколишнього природного середовища України і місцевих органів державної влади щодо природоохоронної діяльності.

Тема	Назва теми та короткий зміст самостійної роботи
	2. Система екологічних норм. Державна екологічна експертиза. Державний контроль за природокористуванням. Ліміти земле-, водо-, лісокористування. 3. Сучасна екологічна політика держави. Завдання до практичного заняття: 1. Ознайомитись з інформацією з періодичних видань стосовно теми. 2. Підготувати основні заходи щодо охорони навколишнього середовища. 3. Організація та зміст поточного та підсумкового контролю знань студентів, критерії оцінки.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Особливості соціальної політики щодо окремих верств населення.
2. Доходи населення та їх соціально–політичні виміри.
3. Прожитковий мінімум як основа соціальних гарантій доходів населення.
4. Соціальна сфера та джерела фінансування її розвитку.
5. Проблеми екології в умовах стратегії сталого розвитку.
6. Сучасна концепція охорони природного середовища.
7. Система управління природокористування.
8. Економічний механізм забезпечення природоохоронної діяльності України.
9. Основні засади неоінституціональної та нової інституціональної економіки.
10. Правила та інститути: сутність і значення для економіки.
11. Види організацій та їх роль в економічному розвитку суспільства.
12. Роль і місце лізингових компаній в розвитку галузей економіки України.
13. Вади і переваги діяльності небанківських фінансово–кредитних та банківських установ.
14. Основні засади використання кредитних спілок як об'єкта розміщення вільних коштів громадян.
15. Перспективи розвитку страхового бізнесу в Україні.
16. Функції та принципи організації банківської системи в Україні.
17. Концепція постіндустріального суспільства і економічний розвиток України.
18. Економічний розвиток на основі інституціональних змін.
19. Поєднання процесів індустріального та постіндустріального розвитку: теорія та практика в Україні.
20. Теорії постіндустріального суспільства.
21. Можливості використання інструментарію виробничої функції при прогнозування темпів економічного розвитку України.
22. Функції Національного банку України та інструменти їх реалізації.
23. Результати та перспективи приватизації державної власності в Україні.
24. Проблеми ефективності бюджетних витрат.
25. Управління державним боргом в Україні.

26. Світовий досвід державної підтримки підприємництва.
27. Світовий досвід соціально-економічного прогнозування.
28. Характеристика Державного прогнозу економічного і соціального розвитку України.
29. Критерії точності і надійності соціально-економічних прогнозів.
30. Програмування національної економіки в країнах Європейського Союзу.
31. Обґрунтування державних цільових програм економічними ресурсами.
32. Організаційно-економічний механізм реалізації державних цільових програм.
33. Стан та характеристика потенціалу національної економіки України.
34. Сучасний стан основних галузей національної економіки України (на прикладі конкретної галузі).
35. Національне багатство України та методи його оцінки.
36. Природно-ресурсний потенціал України та шляхи підвищення ефективності його використання.
37. Виробничий та науково-технічний потенціал України та перспективи його розвитку.
38. Ефективність національної економіки та показники її вимірювання.
39. Еволюція концепцій приватизації державного майна за роки незалежності України та її соціальні наслідки.
40. Тенденції у структурній динаміці видів економічної діяльності та їх вплив на розвиток національної економіки.

ТЕМИ ЕСЕ ТА ДИСКУСІЙ

1. Як підвищити добробут населення в Україні в короткій перспективі?
2. Як вимірюється соціальна нерівність в Україні?
3. Який механізм фінансування галузі соціальної сфери?
4. Які чинники лежать в основі концепції взаємодії економіки та екології?
5. Які складові стратегії сталого розвитку?
6. Які основні важелі економічного регулювання довкілля?
7. Як регулюються державно-управлінські відносини між суб'єктами і об'єктами управління?
8. Як забезпечується єдність механізму державного управління і механізму державної влади?
9. Якою має бути послідовність інституціональних змін в умовах переходу до ринкової економіки України?
10. Чи існує зв'язок між політичним типом держави та переважною спрямованістю здійснюваних в його економіці інституціональних змін?
11. Яке співвідношення спонтанних та цілеспрямованих інституціональних змін на різних етапах економічного реформування в Україні?
12. Від чого залежить частка транс акційного сектору у ВВП України?
13. В чому полягає ефективність діяльності інвестиційних компаній в Україні?
14. Якими є перспективи функціонування недержавних пенсійних фондів в

- Україні?
15. Як підвищити роль комерційних банків в економічному розвитку України?
 16. В чому полягають особливості моделей економічного розвитку високо розвинутих країн?
 17. Які специфічні риси характерні моделям розвитку, що були розроблені для країн, які розвиваються?
 18. У чому полягає сутність та переваги теорії ендогенного впливу НТП на економічний розвиток?
 19. В чому полягають основні положення концепції сталого розвитку?
 20. Причини і наслідки «тінізації» економіки.
 21. Суспільний сектор економіки України: малі чи надмірні його масштаби.
 22. Соціально-економічні прогнози і реальність: причини неспівпадання.
 23. Які методи соціально-економічного прогнозування ліпші – інтуїтивні чи формалізовані?
 24. Стратегічні цілі соціально-економічного розвитку України: погляд молодого покоління.
 25. Спадкоємність соціально-економічної політики: пропозиції щодо формування механізму її забезпечення.
 26. Як визначити вартість національного багатства країни в цілому та окремих його складових?
 27. За допомогою яких показників можна найбільш точно оцінити рівень ефективності національної економіки?
 28. Чи є можливим зниження обсягу споживання природних ресурсів за умови поступового зростання національної економіки?
 29. Еволюція концепцій приватизації державного майна за роки незалежності України та її соціальні наслідки.
 30. Тенденції у структурній динаміці видів економічної діяльності та їх вплив на розвиток національної економіки.
 31. Україна та ЄС в процесі співпраці з питань формування концепції сталого розвитку.
 32. Екологічний податок як інструмент державної екологічної політики.
 33. Вимоги щодо приєднання України до ЄС: роль держави у вирішенні поставлених питань.

ТИПОВІ ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ (ЗАДАЧІ)

Завдання 1. Визначити обсяг централізованих капітальних вкладень, необхідних для введення в дію житлової площі.

Вихідні дані:

1. Чисельність населення, що потребує поліпшення житлових умов за рахунок державних централізованих капітальних вкладень, — 3000

тис. чол.

2. Норматив забезпеченості населення загальною площею квартир — 18,4 м²/чол.

Завдання 2. Визначити обсяг та структуру національного багатства країни у звітному році та дати оцінку структурних зрушень за період, що розглядається.

Вихідні дані:

1. Обсяг національного багатства країни у базовому році склав 1500 у.г.о.
2. Структура національного багатства країни у базовому році (%):

Всього	в тому числі:		
	Створені нефінансові активи	Нестворені нефінансові активи	Фінансові активи
100,0	60,0	25,0	15,0

3. Приріст фінансових активів в звітному році склав 10%.
4. Питома вага основних виробничих фондів та державних матеріальних резервів у складі створених нефінансових активів в базовому році складала відповідно 30 та 5%.
5. Темп росту основних виробничих фондів у звітному році склав 10%.
6. Приріст державних матеріальних резервів у звітному році склав 4 у.г.о.
7. Приріст та вибуття нестворених нефінансових активів у звітному році відповідно склали 50 та 25 у.г.о.

Завдання 3. Визначити чисельність та темп приросту економічно активного населення країни у звітному році.

Вихідні дані:

1. Чисельність зайнятого населення у працездатному віці в базовому році становила 18520 тис. чол., що складає 90% від загальної чисельності зайнятих та 80% від загальної чисельності економічно активного населення.
2. Приріст зайнятих працездатного віку у звітному році склав 0,9% а осіб старше працездатного віку скоротився на 4%.
3. Чисельність безробітних у звітному році скоротилась на 28,2%.

Завдання 4. Визначити рівень та індекси фондівдачі по кожній галузі та в цілому по народному господарству.

Вихідні дані:

(млн. грн.)

Галузі	Обсяг виробництва продукції		Середньорічний обсяг основних виробничих фондів	
	Базовий рік	Звітний рік	Базовий рік	Звітний рік
Промисловість	35	45	28	32
Сільське господарство	10	14	15	18
Будівництво	15	25	14	20

Завдання 5. На підставі розрахунків за даними таблиці зробити висновок: в якому регіоні структурний ефект позитивно впливає на економічний розвиток?

Вид економічної діяльності	Виробництво товарів і послуг, млн. грн.			
	Регіон "А"		Регіон "Б"	
	2005 р.	2006 р.	2005 р.	2006 р.
1	3285	3830	2715	2455
2	2350	2520	3630	3270
3	1470	1625	3285	3810

Завдання 6. Обчислити обсяг ВВП на душу населення, якщо у попередньому році ВВП становив 420 млрд. грн., ВВП на душу населення – 9000 грн. У поточному році ВВП зріс на 5%, а чисельність населення скоротилась на 2%.

Завдання 7. На основі показників валової доданої вартості розрахувати індекс зміни секторної структури національної економіки, якщо індекс цін складає 110%.

Сектори національної економіки	2005		2006	
	Випуск (в основних цінах)	Проміжне споживання	Випуск (в основних цінах)	Проміжне споживання
Нефінансові корпорації	347870	226475	383620	241835
Фінансові корпорації	6760	2935	7840	3360
Сектор загального державного управління	34365	12605	41265	14850
Домашні господарства	57055	26150	61220	28620
Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства	5320	2135	5740	2285

(млрд. грн.)

Завдання 8. Використовуючи наведені у таблиці дані по розвинутій країні А та слаборозвинутій Б, обчислити: індекс розвитку людського потенціалу та індекс зубожіння.

Показник	А	Б
Очікувана тривалість життя, років	77,2	69,8
Рівень освіченості дорослого населення, %	99,0	82,6
Сукупна частка осіб, що навчаються, %	88,1	68,9
Реальний ВВП на одну особу, дол. США	21260	3130
Знедоленість з точки зору тривалості життя, %	6,4	12,6
Знедоленість з точки зору знань, %	8,9	20,7
Знедоленість з точки зору належного рівня життя, %	—	19,1
Знедоленість з точки зору ізоляції, %	—	0,5
Частка населення, яка не має доступу до питної води, %	7,0	—
Частка населення, яка не має можливості користуватися медичними послугами	18,0	—
Частка дітей, у віці до 5 років, яка страждає на відставання у вазі, %	7,0	—

Завдання 9. Національні економіки двох країн – А та Б – описує така виробнича функція: $y = \sqrt{k}$. Рівень заощаджень у країні А становить 22%, темп зростання робочої сили – 2%, а у Б, відповідно, 12% і 3%. В обох країнах норма амортизації дорівнює 6%, а темпи науково-технічного прогресу – 3%. Визначити обсяг капіталу в обох країнах.

Завдання 10. Обсяг виробництва продукції на одного працівника становить п'ять одиниць, а виробнича функція є $y = \sqrt{k}$. Сумарний обсяг капіталу дорівнює 400 одиницям. Яка чисельність робочої сили?

Завдання 11. Розрахувати частку окремих статей видатків у загальному обсязі видатків зведеного бюджету України за базовий та звітний роки, здійснити аналіз результатів та зробити висновки.

	Базовий рік		Звітний рік	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%
<i>Видатки, усього</i>		100		100
у тому числі:				
Державне управління	3 384		5 467	
Фундаментальні дослідження	680		637	
Громадський порядок, безпека та судова влада	3 014		6 834	
Соціально-культурні заходи:	19 059		44 311	
з них :				
Освіта	7 085		15 761	
Охорона здоров'я	4 888		10 300	
Соціальний захист і соціальне забезпечення	5 985		16 000	
Культура і мистецтво	634		1 220	
Засоби масової інформації	214		370	
Фізична культура і спорт	253		660	
Промисловість, енергетика та будівництво	3 409		4 406	
Сільське господарство, лісове господарство, рибальство та мисливство	885		2 368	
Транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації та інформатика	1 891		5 964	
Житлово-комунальне господарство	1 084		2 124	
Національна оборона	2 294		5 290	

Завдання 12. Розрахувати частку окремих статей доходів у загальному обсязі доходів зведеного бюджету України за базовий та звітний роки, здійснити аналіз результатів та зробити висновки.

	Базовий рік		Звітний рік	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Доходи		100		100
Податкові надходження	53602		56574	
Податок на прибуток підприємств	13237		13 837	
Прибутковий податок з громадян	13521		11 667	
Податки на власність	600		636	
Платежі за використання природних ресурсів	2780		3 125	
Податок на додану вартість	12598		14 828	

Акцизний збір з вітчизняних товарів	4659		5 528
Акцизний збір з імпортованих товарів	587		658
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	3794		4 535
Інші податки, в тому числі місцеві податки та збори	1826		1 760
Неподаткові надходження	18227		22 062
Доходи від власності та підприємницької діяльності	5158		5 880
Державне мито	263		295
Надходження від штрафів та фінансові санкції	306		358
Інші неподаткові надходження	3736		3 878
Доходи від операцій з капіталом	1788		2 174
Офіційні трансферти від урядів зарубіжних країн	212		300
Цільові фонди	736		774

Завдання 13. Використовуючи дані таблиці, розрахувати:

1. Планові обсяги державних фінансових зобов'язань щодо окремих статей видатків відповідно до діючого законодавства, якщо прогнозний обсяг ВВП становить 285000 млн.грн.
2. Відхилення планових обсягів державних фінансових зобов'язань від запланованих видатків Державного бюджету.
3. Рівень фактичного фінансування цих видатків за окремими статтями Державного бюджету у % до фактичного ВВП, що склав 345000 млн. грн.

Заповнити таблицю, на основі результатів зробити висновки.

<i>Закон, що визначає рівень видатків бюджету</i>	<i>Рівень видатків за законом України, % від ВВП</i>	<i>Плановий обсяг державних фінансових зобов'язань відповідно до закону України, млн.грн.</i>	<i>Плановий обсяг видатків за окремими програмами Державного бюджету, млн.грн.</i>	<i>Відхилення, (+) або (-), млн.грн.</i>	<i>Фактичний обсяг видатків за окремими програмами Державного бюджету, млн.грн.</i>	<i>Рівень фактичного фінансування видатків за окремими статтями, % до фактичного ВВП</i>
Закон України "Про освіту"	7,0		6 294		15 761	
Закон України "Про оборону"	3,0		5 658		5 290	
Закон України "Основи законодавства України про охорону здоров'я"	7,0		2 650		10 386	
Закон України "Про наукову і науково-технічну"	1,7		1 463		637	

діяльність”						
Закон України “Основи законодавства України про культуру”	8,0		649		1 227	

Завдання 14. Використовуючи дані таблиць, поданих в завданнях 11 та 12, розрахувати: рівень дефіциту (профіциту) бюджету у % до ВВП за базовий та звітний роки, врахувавши фактичні показники ВВП: за базовий рік – 268000 млн. грн., за звітний рік – 346000 млн. грн. Здійснити аналіз результатів та зробити висновки.

Завдання 15.

Розрахувати:

1. Рівень державного боргу (% до ВВП) у базовому та звітному роках, якщо ВВП в базовому та звітному роках склав відповідно 270000 та 345000 млн.грн. Курс національної валюти в базовому та звітному роках – 5,10 та 5,20 (грн./дол. США).
2. Питому вагу прямого та гарантованого боргу в загальній сумі державного боргу в базовому та звітному роках.
3. Питому вагу внутрішнього та зовнішнього боргу в загальній сумі державного боргу в базовому та звітному роках.
4. Заповнити таблицю та зробити висновки.

	31.12 базового року		31.12 звітного року	
	тис.дол.США	%	тис.дол.США	%
Загальна сума державного прямого та гарантованого боргу	14542520	100	15282696	100
Прямий борг	12404258		12793579	
Внутрішній борг	3849531		4042917	
1. Заборгованість перед юридичними особами	1887458		2211161	
2. Заборгованість перед банківськими установами	1962073		1831756	
Зовнішній борг	8554727		8750662	
1. Заборгованість за позиками, наданими міжнародними організаціями економічного розвитку	2527116		2402309	
2. Заборгованість за позиками, наданими закордонними органами управління	2886045		2710706	
3. Заборгованість за позиками, наданими іноземними комерційними банками	2479		1496	
4. Заборгованість, не віднесена до інших категорій	3139087		3636151	
Гарантований борг	2138262		2489117	
Внутрішній борг	181		181	
1. Заборгованість перед юридичними особами	2		2	
2. Заборгованість, не віднесена до інших категорій	179		179	
Зовнішній борг	2138081		2488936	
1. Заборгованість за позиками, наданими міжнародними організаціями економічного розвитку	2072151		1856141	
2. Заборгованість за позиками, наданими закордонними органами управління	29075		27123	

3. Заборгованість за позиками, наданими іноземними комерційними банками	36855	605672
---	-------	--------

Завдання 16. Для оцінки доцільності використання податкових пільг у базовому та звітному роках, використовуючи дані таблиць, розрахувати:

1. Частку податкових пільг по основних податках в їх загальному обсязі;
2. Загальні втрати економіки від надання податкових пільг в базовому та звітному роках.
3. Зробити висновки.

Податкові пільги по основних податках

Показники	Базовий рік		Звітний рік	
	млрд.грн.	%	млрд.грн.	%
Пільги по податку на прибуток підприємств	5,457		3,760	
Пільги по платі за землю	1,028		9,27	
Пільги по ПДВ	41,811		32,474	
Пільги по акцизному збору	2,589		2,011	
Разом		100		100

Загальні втрати від надання податкових пільг

Показники	Базовий рік	Звітний рік
Сукупний обсяг податкових пільг, млрд.грн.	51,1	39,2
Доходи зведеного бюджету, млрд.грн.	54,0	43,5
Номінальний ВВП, млрд.грн.	201,9	157,6
Пільги як % доходів зведеного бюджету		
Пільги як % ВВП		

Завдання 17. Обчислити реальну заробітну плату робітників і службовців в прогнозованому році та її зростання в порівнянні з базовим роком.

Вихідні дані:

1. Середньомісячна заробітна плата робітників і службовців зростає на 15 % в порівнянні з базисним роком, коли вона становила 168,5 грн.
2. З урахуванням діючих ставок прибуткового податку і податку на холостяків, самотніх і малосімейних громадян утримання становитимуть 9 % нарахованої заробітної плати.
3. Середній індекс цін на товари та тарифів на послуги, які надані робітникам і службовцям, обчислений в розмірі 98,5 % по відношенню до базисного року.
4. Реальна заробітна плата робітників і службовців в базисному році очікується в розмірі 151,9 грн.

Завдання 18. Визначити індекс зростання (падіння) реальних доходів на душу населення.

Вихідні дані:

1. Витрати населення на купівлю товарів, оплату послуг та обов'язкові платежі в поточному році склали 8683,3 млрд. грн.
2. В прогнозованому році витрати зростуть у 3,5 рази.

3. Індекс цін на товари і послуги до попереднього року – 1,4.
4. Чисельність населення країни у поточному році 48,8 млн. чол.
5. В прогнозованому році населення зменшиться на 2%.

Завдання 19. Розрахувати реальну заробітну плату робітників і службовців у наступному році і її зміну з теперішнім роком.

Вихідні дані:

1. Середньомісячна заробітна плата робітників і службовців в поточному році становила 185,5 грн. в майбутньому році зростає в 2,5 рази.
2. В поточному році внески і платежі у відношенні до зарплати складають 9,8 %, в майбутньому періоді залишаються без змін.
3. Індекс цін на товари і послуги в майбутньому році в порівнянні з поточним роком 2,8.
4. Реальна заробітна плата робітників і службовців в поточному році складе – 162,5 грн.

Завдання 20. Розрахувати: а) вартість прожиткового мінімуму для працездатної особи на місяць, рік; б) вартість продуктового набору для працездатної особи на місяць, рік.

Вихідні дані:

1. Мінімальний рівень і структура споживання продовольчих товарів працездатною особою представлені в таблиці.

Продукти харчування	Ціна одиниці товару, грн.	Працездатні особи	
		мінімальний рівень споживання у натуральному виразі за рік, кг	Вартість споживчих за рік за місяць
Хліб і хлібопродукти	1,55	123,4	
Картопля	1,46	95	
Овочі	1,63	110	
Фрукти і ягоди	3,50	64	
Цукор	2,60	24	
Кондитерські вироби	6,20	13	
Масло вершкове	12,2	5	
Олія	6,16	7,1	
Яйця, шт.	0,32	220	
Молоко і молокопродукти	2,03	143,5	
М'ясо і м'ясопродукти	8,21	53	
Риба і рибопродукти	7,12	13	
Всього	×	×	

2. Питома вага вартості набору непродовольчих товарів складає 53 % від вартості продуктового набору на місяць.
3. Питома вага витрат на побутові, комунальні, транспортні та інші послуги становить 39 % від вартості не продуктового набору на місяць.
4. Витрати на загальнообов'язкове державне страхування – 21% вартості усіх

продовольчих і непродовольчих товарів і послуг.

Завдання 21. Розрахувати розмірів збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного використання води підприємствами.

Вихідні дані:

1. Державне управління екологічної безпеки виявило факти самовільного та безгосподарського використання води трьома підприємствами в обсягах – 268; 420 і 125 (тис.м³).
2. Тарифи за використання поверхневих вод становлять 3,68 коп. за 1 м³ води.

Завдання 22. Розрахувати структуру експорту та охарактеризувати роль країни у міжнародній галузевій спеціалізації.

<i>Показники</i>	<i>Вартість, тис. дол. США</i>	<i>Питома вага %</i>
Всього:		
1. Живі тварини, продукти тваринного походження	732225	
2. Продукти рослинного походження	1695852	
3. Готові харчові продукти	1291677	
4. Мінеральні продукти	4707983	
5. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	2990247	
6. Текстиль та вироби з текстилю	914034	
7. Недорогоцінні метали та вироби з них	40472049	
8. Інші	158934	

Завдання 23. Розрахувати структуру імпорту та проаналізувати залежність національної економіки від решти світу.

<i>Показники</i>	<i>Вартість, тис. дол. США</i>	<i>Питома вага %</i>
Всього:		
1. Живі тварини, продукти тваринного походження	499641	
2. Продукти рослинного походження	525492	
3. Готові харчові продукти	1454893	
4. Мінеральні продукти	21567831	
5. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	3097918	
6. Полімерні матеріали, пластмаси та каучук	1938136	
7. Недорогоцінні метали та вироби з них	2468818	
8. Інші	96554	

Завдання 24. Визначити рівень заборгованості країни, якщо обсяг зовнішнього боргу становить 38682 млн. дол.; річний ВВП становить 300 млрд. грн.; курс національної валюти становить 5,1 грн. за 1 дол. США; видатки на

обслуговування боргу – 17143375 млн. дол.; сума експорту – 34286748 млн. дол.

Завдання 25. Визначити місце регіону за основними показниками виконання завдань регіональної політики у 2002 році. Скористатися даними *таблиці*.

<i>Показник балансу</i>	<i>Звітний рік</i>	<i>Плановий рік</i>
1	2	3
Ресурсна частина балансу		
Трудові ресурси разом		
в тому числі:		
працездатне населення працездатного віку		
Особи, які працюють і є старшими від працездатного віку, та підлітки до 16 років		
Розподільна частина балансу		
Розподіл трудових ресурсів за видами діяльності:		
особи 16 років, які вчаться, і старші, які навчаються з відривом від виробництва		

ТЕСТИ

1. Доповніть визначення:

“ДРЕ – це система заходів законодавчого, виконавчого, контролюючого характеру, що здійснюються уповноваженими на те органами з метою приведення існуючої соціально-економічної системи до ... стану”:

- a. раціонального;
- b. найкращого;
- c. оптимального;
- d. всі відповіді вірні.

2. Цілями ДРЕ прикладного рівня не є:

- a. економічне зростання;
- b. стабільність цін;
- c. максимізація добробуту нації;
- d. зовнішньоекономічна стабільність.

3. Чи є серед нижче означених теорій така, що стверджує, що державне регулювання заважає розвитку економіки внаслідок існування податків і проведення державної податкової політики:

- a. теорія Кейнса;
- b. теорія раціональних очікувань;
- c. теорія економіки пропозиції;

d. такої теорії немає.

4. Яка з названих теорій виступає за непрямий вплив держави на економіку:

- a. монетаризм;
- b. кейнсіанство;
- c. теорія економіки пропозиції;
- d. теорія раціональних очікувань.

5. Необхідність державного регулювання економіки викликано:

- a. можливістю забезпечити певний рівень інфляції у майбутньому періоді;
- b. неможливістю ринку забезпечити стабільне економічне зростання і виконання соціальних програм;
- c. бажанням забезпечити продуктивну зайнятість у країні;
- d. бажанням окремих історичних особистостей.

6. До основних функцій державної влади в умовах ринку відносяться:

- a) політична;
- б) соціальна;
- в) міжнародна;
- г) економічна;
- д) всі разом.

7. Державне регулювання економіки – це:

- a) втручання президента в розвиток основних економічних процесів за допомогою затвердження законодавчих актів;
- б) регулювання економіки за допомогою розробки і реалізації програм економічного та соціального розвитку країни;
- в) втручання державних органів влади (за допомогою використання різних методів і інструментів) у розвиток економіки;
- г) дії державних органів, спрямовані на максимізацію всіх економічних показників та процесів.

8. Суб'єктами державного регулювання економіки є:

- a) громадяни країни;
- б) громадяни – представники органів державної влади;
- в) представники органів місцевого самоврядування;
- г) представники акціонерних товариств.

9. До об'єктів державного регулювання економіки належать:

- a) різні економічні сфери;
- б) різні економічні процеси;
- в) різні економічні явища;
- г) різні території;
- д) різні соціально-економічні напрями;

е) усі разом.

10. Визначте систему базисних інститутів економіки:

- a. Праця – управління – влада – власність.
- b. Праця – влада – капітал – власність.
- c. Праця – влада – наука – управління – власність.
- d. Наука – знання – управління – капітал.
- e. Праця – управління – влада – техніка.

11. Для обґрунтування державної кон'юнктурної (антициклічної) політики використовуються теоретичні принципи:

- a) державного дирижизму;
- б) грошового правила М.Фрідмена;
- в) мультиплікативного ефекту впливу державних інвестицій на виробництво, зайнятість, національний дохід.
- г) теорії економіки пропозиції.

12. Основна функція державного регулювання економіки полягає у:

- a) виробництві товарів, робіт та послуг;
- б) забезпеченні незалежності окремих регіонів країни;
- в) створенні сприятливих умов для соціально-економічного розвитку країни;
- г) розробці законодавчої бази.

13. Яке із тверджень є помилковим: “Вади ринку виникають внаслідок...

- a. нездатності ринкового механізму забезпечити оптимальний за Парето розподіл ресурсів”;
- b. зовнішніх ефектів (екстерналій)”;
- d. нездатності ринку забезпечити людей суспільними товарами”;
- e. економічної нестабільності
- f. державного втручання в економіку”.

14. Перерозподіл доходів, як функція держави, пов'язаний із...

- a) необхідністю держави подолати вади ринкового саморегулювання;
- б) неефективним за Парето розподілом обмежених ресурсів;
- в) нерівномірністю розподілу доходів між членами суспільства;
- г) необхідністю забезпечити людей суспільними товарами;
- д) необхідністю забезпечити людей обов'язковими товарами.

15. Економічна функція держави полягає у ...

- a) створенні умов для спокійного та гармонійного розвитку суспільства;
- б) забезпеченні цілісності та збереженні суспільства, формою якого є ця держава;
- в) забезпеченні на всій території країни прав і свобод людини і громадянина;

- г) створенні передумов, необхідних для ефективної економічної діяльності суспільства;
- д) підтримуванні свободи, суверенітету та історичного існування народів конкретної країни в рамках світового співтовариства.

16. Яке із тверджень є помилковим: “Факторами вад ДРЕ є ...

- а) обмеженість інформації”;
- б) обмеженість контролю над державним апаратом з боку суспільства”;
- в) неспроможність конкуренції”;
- г) нездатність держави повністю контролювати реакцію контрагентів на її дії”;
- д) недосконалість політичного процесу”.

17. Основна мета адміністративної реформи в Україні полягає у ...

- а) створенні ефективної системи державного управління;
- б) створенні оптимальної структури органів державного управління;
- в) скороченні управлінського апарату;
- г) зміцненні владних повноважень органів державного управління;
- д) викоріненні бюрократизму та поглибленні демократизації суспільного життя.

18. Верховна Рада України є:

- а) законодавчим органом влади;
- б) виконавчим органом;
- в) дорадчим органом;
- г) усім водночас.

19. Кабінет Міністрів України є:

- а) законодавчим органом влади;
- б) представницьким органом української влади в світі;
- в) органом виконавчої влади;
- г) усім водночас.

29. За формами впливу методи державного регулювання економіки бувають:

- а) прямі та непрямі;
- б) правові та адміністративні;
- в) економічні та політичні;
- г) не існує таких методів.

30. За способами впливу методи державного регулювання бувають:

- а) правові та економічні;
- б) адміністративні та пропагандистські;
- в) інтуїтивні;
- г) усі разом.

31. Правові методи державного регулювання економіки передбачають:

- а) створення сприятливих економічних умов розвитку країни;
- б) використання законодавчої бази, що регламентує розвиток основних економічних процесів;
- в) вдосконалення нормативних актів;
- г) використання пропаганди здорового способу життя.

32. Інструментами державного регулювання економіки є:

- а) державні замовлення на виробництво продукції;
- б) операції з державними цінними паперами;
- в) облікова ставка НБУ;
- г) усі разом.

33. Державне замовлення – це...

- а) потреба країни в продукції (роботах, послугах), необхідній для виконання державою своїх функцій;
- б) договір між державою і виробником;
- в) форма закупівлі продукції (робіт, послуг), яка передбачає вибір виробника шляхом оцінювання його пропозицій”;
- г) засіб задоволення державних потреб у продукції (роботах, послугах);
- д) комплект документів, в якому визначено організаційні та правові зобов’язання держави та підприємства.

34. Необхідність державного регулювання економіки викликано:

- А. Можливістю забезпечити певний рівень інфляції у майбутньому періоді.
- Б. Неможливістю ринку забезпечити стабільне економічне зростання і виконання соціальних програм.
- В. Бажанням забезпечити продуктивну зайнятість у країні.

35. До основних функцій державної влади в умовах ринку відносяться:

- А. Політична.
- Б. Соціальна.
- В. Міжнародна.
- Г. Економічна.
- Д. Усі разом.

36. Основна мета державного регулювання економіки полягає у:

- А. Забезпечені незалежності окремих регіонів країни.
- Б. Створені сприятливих умов для соціально-економічного розвитку країни.
- В. Розробці законодавчої бази.

37. Макроекономічне планування - це:

- А. Розробка бізнес-планів.
- Б. Реалізація програм соціального та економічного розвитку країни.

В. Процес розробки та реалізації планів соціально-економічного розвитку різних рівнів.

38. Основними формами макроекономічного планування є:

- А. Концепції соціально-економічного розвитку країни і областей.
- Б. Стратегії соціально-економічного розвитку країни та областей.
- В. Державні програми соціального та економічного розвитку країни і областей.
- Г. Усі разом.

39. Показники індикативних планів у системі державного регулювання економіки мають:

- А. Обов'язковий характер для виконання.
- Б. Рекомендаційний характер.
- В. Залежать від ситуації.

40. Директивні показники макроекономічних планів мають бути:

- А. Адресовані конкретним виконавцям.
- Б. Носити рекомендаційний характер для виконання.
- В. Залежними від конкретної ситуації.

41. Показники макроекономічних планів можуть бути:

- А. Директивними та індикативними.
- Б. Натуральними і вартісними.
- В. Кількісними та якісними.
- Г. Абсолютними і відносними.
- Д. Усіма водночас.

42. Балансовий метод планування в системі державного регулювання спирається на такий принцип:

- А. Рівність сукупних потреб і джерел їх задоволення.
- Б. Джерела поповнення сукупних потреб мають їх перевищувати.
- В. Сукупні потреби мають перевищувати джерела їх поповнення.

26. Основними методами розробки макроекономічних планів є:

- А. Методи експертних оцінок і найменших квадратів.
- Б. Балансовий і нормативний методи.
- В. Метод екстраполяції і згладжування тимчасових рядів.

27. Концепція соціально-економічного розвитку являє собою:

- А. Конкретні заходи, спрямовані на усунення диспропорцій в соціально-економічному розвитку регіонів.
- Б. Сукупність показників продуктивної зайнятості населення.

- В. Систему поглядів на пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку країни.
- Г. Усе разом.

28. Стратегія соціально-економічного розвитку представляє:

- А. Сукупність заходів, спрямованих на досягнення певної мети в майбутньому.
- Б. Систему поглядів на розвиток основних напрямів соціально-економічного розвитку країни.
- В. Сукупність нормативно-правових актів, що регламентують соціально-економічний розвиток країни та її регіонів.
- Г. Усе разом.

29. До основних принципів розробки концепції та стратегії соціально-економічного розвитку відносять:

- А. Наукову обґрунтованість.
- Б. Реальність цільових установок.
- В. Логічний взаємозв'язок цілеполагання.
- Г. Дотримання відповідності напрямів концепції та стратегії до основних напрямів соціально-економічної політики країни.
- Д. Усе разом.

30. Цільова комплексна програма - це:

- А. Комплекс заходів, спрямованих на досягнення конкретної мети.
- Б. Сукупність методів реалізації комплексних заходів.
- В. Система принципів розробки макроекономічних цілей.

31. За рівнем значущості цільові комплексні програми бувають:

- А. Довгостроковими.
- Б. Національними.
- В. Економічними
- Г. Усіма разом.

32. За предметно-змістовною ознакою цільові комплексні програми бувають:

- А. Соціальними.
- Б. Інвестиційними.
- В. Екологічними.
- Г. Усіма разом.

33. До інструментів грошово-кредитного регулювання не належить (не належать)...

- а) емісія грошей;

- податкові ставки;
- в) норми обов'язкових резервів;
- г) ставки рефінансування;
- д) ломбардні процентні ставки.

34. Грошово-кредитна політика має бути спрямована на:

- а) забезпечення внутрішньої стабільності цін та підтримку монетарними методами процесів економічного зростання;
- б) погашення державою реструктуризованої заборгованості перед комерційними банками;
- в) регулювання грошової маси в обігу;
- г) забезпечення стабільності гривні та створення сприятливих умов для кредитування суб'єктів господарювання і громадян.

35. До основних інструментів регулювання грошово-кредитних відносин відносять:

- а) дисконтну політику НБУ;
- б) операції на відкритому ринку між НБУ та кредитними установами;
- в) політику обов'язкових резервів;
- г) усі разом.

36. До повноважень виконавчої влади в галузі ціноутворення належить:

- а) забезпечення здійснення державної політики цін;
- б) визначення переліку фіксованих та регульованих цін і тарифів;
- в) визначення повноважень органів державного управління в галузі встановлення та застосування цін і тарифів.
- г) усе разом.

37. Державне регулювання цін і тарифів здійснюється шляхом становлення:

- а) державних фіксованих цін і тарифів;
- б) граничних рівнів цін і тарифів;
- в) граничних відхилень від державних фіксованих цін і тарифів;
- г) усього разом.

38. До основних методів проведення валютної політики відносять:

- А. Девальвацію та ревальвацію;
- Б. Дисконтну та дивізну політики;
- В. Диверсифікацію валютних резервів;
- Г. Усі разом.

39. Для підвищення курсу національної валюти використовується:

- А. Депонування на безвідсотковому рахунку в НБУ закордонних зобов'язань банків та заборона на інвестиції нерезидентів і продаж національних цінних паперів іноземцям;
- Б. Обов'язкова конверсія позик в іноземній валюті в національному банку і введення негативної відсоткової ставки по внесках нерезидентів у національній валюті;
- В. Обмеження ввезення валюти в країну та використання схеми примусових депозитів;
- Г. Усе разом.

40. Міністерство економіки України:

- А. Регулює курс національної валюти України до грошових одиниць інших держав.
- Б. Забезпечує проведення єдиної зовнішньоекономічної політики при здійсненні суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності виходу на зовнішній ринок, координацію їх зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі відповідно до міжнародних договорів України.
- В. Вживає заходи щодо здійснення зовнішньоекономічної політики України відповідно до законів України.
- Г. Затверджує головні напрями зовнішньоекономічної політики України.

41. Кабінет Міністрів України здійснює:

- А. Координацію діяльності міністерств, державних комітетів та відомств України по регулюванню зовнішньоекономічної діяльності; координує роботу торговельних представництв України в іноземних державах.
- Б. Облік і розрахунки по наданих і одержаних державних кредитах і позиках.
- В. Контроль за додержанням всіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності чинних законів України та умов міжнародних договорів України.
- Г. Усе разом.

42. Пасивні методи державного регулювання інвестиційної діяльності пов'язані із:

- А. Створенням сприятливих умов для здійснення інвестиційних процесів.
- Б. Аналізом динамічної моделі міжгалузевого балансу виробництва та розподілу продукції.
- В. Отриманням і використанням інформації, яка відбиває умови та цілі виробництва, реалізації, споживання продукції та послуг, а також умови реалізації інвестування за пріоритетними напрямками.
- Г. Усім разом.

43. Державні інвестиції - це:

- а) частина прибутку підприємств державної форми власності, яка бере

участь у створенні основних засобів;

б) частина національного доходу, яку вкладають в економіку для розвитку виробництва та розвитку соціальної сфери;

в) оборотні засоби державних підприємств;

г) усе водночас.

44. Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою:

А. Реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики.

Б. Реалізації регіональних програм розвитку народного господарства;

В. Формування місцевих бюджетів.

Г. Створення пільгових умов іноземним інвесторам.

45. Державне регулювання інвестиційної діяльності включає:

А. Управління державними інвестиціями.

Б. Регулювання умов інвестиційної діяльності.

В. Контроль за здійсненням інвестиційної діяльності усіма інвесторами та її учасниками.

Г. Усе разом.

46. Органи державного управління будують свої відносини з підприємцями, використовуючи:

А. Податкову та фінансово-кредитну політику, включаючи встановлення ставок податків і відсотків по державних кредитах; податкових пільг; цін і правил ціноутворення; цільових дотацій; валютного курсу; розмірів економічних санкцій.

Б. Державне майно та систему резервів, ліцензії, концесії, лізинг, соціальні, екологічні та інші норми і нормативи.

В. Науково-технічні, економічні та соціальні регіональні програми та договори на виконання робіт і поставок для державних потреб.

Г. Усе водночас.

47. Державна регіональна політика спрямована на:

А. Посилення ролі регіонів у прискоренні економічного та соціального розвитку країни.

Б. Раціоналізацію адміністративно-територіального розподілу країни.

В. Посилення відповідальності місцевих органів виконавчої влади.

Г. Усе разом.

48. До основних державних соціальних гарантій включаються:

А. Мінімальний розмір заробітної плати та мінімальний розмір пенсії за віком.

Б. Неоподатковуваний мінімум доходів громадян та розміри державної соціальної допомоги та інших соціальних виплат.

В. Усі разом.

49. **Яке із тверджень є помилковим: «Головними важелями соціальної політики в Україні мають бути...**

- а) адресна підтримка соціально незахищених верств населення»;
- б) зміцнення позицій прошарку людей з високим рівнем доходів»;
- в) пенсійна реформа»;
- г) забезпечення випереджального зростання вартості робочої сили»;
- д) активна демографічна політика».

50. **Яке із тверджень є помилковим: «Державне регулювання оплати праці здійснюється через...**

- а) установа мінімальної заробітної плати»;
- б) установа мінімальних ставок компенсаційних доплат за роботу в несприятливих, шкідливих та небезпечних умовах»;
- в) установа прогресивно-пропорційної форми оподаткування доходів громадян»;
- г) установа розмірів посадових окладів керівникам державних підприємств»;
- д) гарантію оплати жінкам декретної відпустки та відпустки для догляду за дітьми до трьох років».

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ, ПРОВЕДЕННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Кожна робота, яка презентується, має свою специфіку, що обумовлюється метою завдання. Дана специфіка визначається та оговорюється на стадії постановки завдання. Презентація, якщо інше не оговорюється, може проходити по загальній схемі.

Презентація розпочинається з попередньої підготовки.

Методика підготовки до презентації:

Визначається мета завдання;

1. Визначаються основні задачі, вимоги до роботи та критерії оцінювання презентації;
2. Надаються відповіді на запитання студентів викладачем;
3. Учасники розподіляються по міні-групах по 4-5 чоловік в кожній. Формування груп відбувається жеребкуванням. Такий підхід дозволяє студенту кожного разу працювати в новому оточенні, що має певні

переваги з точки зору завдань навчального процесу. Зміна складу груп учасників стимулює:

- самостійність,
 - вміння працювати в різних колективах,
 - визначати свою роль в новому оточенні,
 - позбавлятися від ролевих стереотипів, що склалися в стабільній групі,
 - висловлювати свою думку,
 - прислухатися до міркувань колег,
 - аналізувати пропозиції,
 - робити власні висновки,
 - відповідати не тільки за власні зусилля, а і за колективні результати;
4. Групи починають працювати на поточному занятті (що дозволяє активізувати початок роботи та сгуртувати команду, сприйняти завдання), продовжуючи роботу в поза аудиторний час. На підготовку, як правило, відводиться один тиждень (до наступного практичного заняття за розкладом);
 5. В період підготовки роботи викладач консультує команди;
 6. Презентація забезпечується необхідними технічними засобами: ноут-бук, мультимедійний проектор.
 7. Учасники презентації на власний розсуд обирають форму презентації, в разі необхідності готують роздатковий матеріал;
 8. Визначається черговість виступів;

Загальні вимоги та схема проведення презентації:

1. Участь в презентації всіх учасників роботи обов'язкова (якщо інше не оговорюється заздалегідь, виходячи з конкретної мети та ситуації);
2. Виступ – до 10 хвилин.
3. Певний час (до 5 хвилин) по закінченні презентації відводиться на запитання слухачів і відповіді на них виступаючих. Важливо, щоб цей процес не переріс в довготривалі дебати;

4. Студенти беруть участь в оцінюванні, виставляючи бали згідно запропонованих критеріїв. Дане оцінювання враховується викладачем в підсумку;
5. Учасники визначають доробок кожного в загальному результаті - коефіцієнт трудової участі (від 0 до 1). За цим коефіцієнтом визначається кінцева оцінка кожного учасника.
6. кожним критерієм визначається
7. Результати підсумовуються викладачем та оголошуються на наступному занятті з відповідними коментарями, в яких зазначаються сильні та слабкі сторони кожної презентації.

Критерії оцінювання презентації*

№ п.п.	Критерій	Кількість балів
1	Відповідність завданню та глибина розкриття теми	0-12
2	Презентабельність, темп, якість подання матеріалу	0-12
3	Логічність, чіткість, зрозумілість, цілісність	0-12
4	Аргументованість	0-12
5	Відповіді на запитання	0-12

* - перелік та вартість критеріїв можуть варіювати.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ ПИСЬМОВИХ РОБІТ

Письмова робота повинна бути відповідно оформлена.

1. Письмова робота виконується на аркушах формату А4.
2. Правильно оформіть титульну сторінку. Заповнення титульної сторінки повинно бути згідно до загальних вимог, що існують на момент виконання роботи (Додаток Г).
3. Робота може бути написана від руки (розбірливо), надрукована на машинці або набрана на комп'ютері (шрифт Times, звичайний, розмір 14).
4. Параметри границь сторінки: з усіх боків по 2 см.
5. Оптимальний розмір роботи – до 30 сторінок.
6. У роботі повинні бути пронумеровані всі сторінки. Першою сторінкою

вважається титульна. Вона, як і сторінки плану, не нумерується, але входить до загального обсягу роботи. Ця нумерація повинна бути відображена в плані.

7. Правильно оформіть список використаних першоджерел (друкованих видань – як монографій, так і періодичних видань, Інтернет-ресурсів).

Першоджерел повинно бути опрацьовано приблизно 15; з них приблизно 1/3 – монографії, 2/3 – періодичні видання, законодавчі акти та ресурси інтернету. Такий підхід дозволяє розглянути теорію та сучасний стан питання.

Дані, наведені в роботі, повинні відображали сучасний стан питання. Тому необхідно використовувати сучасну на день написання роботи інформацію, яку можна знайти в останніх номерах періодичних видань. Це – обов'язково.

Найбільш раціональний підхід до виконання переліку літератури – скласти його відповідно до правил оформлення бібліографічного опису, які діють на момент виконання роботи.

8. Правильно оформіть посилання на науковий, інформаційний або статистичний матеріал. Посилання робляться так: після цитати (будь-якого об'єму) у квадратних дужках вказується номер джерела за переліком, що дається наприкінці письмової роботи, та номери сторінок, на яких знаходиться цитований матеріал в авторському тексті. Наприклад, [4, 63-65].

9. Якщо в роботі є додатки, то у тексті на всі додатки повинні бути посилання. Додатки слід позначати за загальними вимогами.

Тема розглядається із складанням плану за такою приблизною загальною схемою:

1. Вступ.

Вступ повинен бути коротким. У вступі мова може йтися про актуальність теми, про її роль у економічних процесах, а також висловлюються основні ідеї, які знайдуть своє пояснення у основній частині контрольної роботи. Вступ – своєрідне резюме.

2. Основна частина.

Основна частина може складатися з декілька окремих розділів та параграфів за складним чи простим планом.

В основній частині повинні знайти відображення такі основні положення:

- теорія питання;
- інформація про виникнення проблеми взагалі і в сучасних умовах, зокрема;
- обґрунтування місця і ролі проблеми, що аналізується, в системі державного регулювання економіки, теоретична та практична значимість;
- взаємозв'язок досліджуваного питання з іншими економічними аспектами в умовах взаємозв'язку та конфліктності цілей та методів регулювання національної економіки;
- ретроспективний аналіз питання;
- характеристика сучасного стану проблеми;
- досвід розвинених країн відносно теми;
- законодавче обґрунтування питання;
- специфіка стану питання в довгостроковому та короткостроковому періодах;
- порівняльна характеристика (теорія - практика; ретроспектива - сучасність; досвід інших країн - ситуація і перспективи в Україні; короткостроковий – довгостроковий періоди; оптимістичний – песимістичний сценарій тощо).

Параграфи повинні бути рівноцінними як за навантаженням, так і за об'ємом. Наприклад, якщо загальний обсяг визначено в 25 аркушів, то кожен параграф, якщо їх 6, не повинен перевищувати 4 сторінок. Або, якщо це обумовлено необхідністю, обсяг роботи може бути збільшений, але не більше ніж на третину.

При виконанні роботи важливо пам'ятати про розмежування функцій ринкового механізму та державного регулювання національної економіки. Необхідно висвітлити специфіку державного регулювання, яке не повинно

підмінювати ринок.

Робота значно виграє, якщо її проілюструвати таблицями, діаграмами, графіками та ін.

Письмова робота з державного регулювання економіки – творчо-професійна робота. При розробці теми слід самостійно, на свій розсуд, виходячи з власного уявлення про проблему скласти план (якщо інше не зазначено викладачем) та здійснити пошук необхідної інформації (теоретичних матеріалів, фактів, статистичних даних).

Використаних першоджерел повинно бути близько 15. Такий обсяг опрацьованих першоджерел повинен гарантувати вивчення альтернативних думок і позицій щодо стану, проблем та перспектив обраної економіки. В тексті обов'язково повинні бути посилання у квадратних дужках на використані першоджерела.

Список першоджерел оформлюється згідно до офіційних вимог щодо оформлення бібліографії, що діють на момент написання роботи.

Висновок.

Висновок не подає додаткової інформації, а лише у стислому вигляді підбиває підсумок сказаного раніше у “Вступі” та “Основній частині”. Обсяг “Вступу” та “Висновку” повинен бути приблизно однаковим. Висновок може виглядати як висновки та рекомендація стосовно дій щодо виправлення, покращення, вдосконалення стану досліджуваного питання та прогноз розвитку подій, пропозиції щодо усунення виявлених недоліків у процесі вивчення та аналізу матеріалу даного розділу. Висновки автор робить самостійно, висловлюючи власні думки стосовно проблеми, що розроблялась в контрольній роботі.

3. Закінчується робота датою виконання та особистим підписом виконавця.

Термін виконання роботи визначається викладачем для кожної роботи окремо.

Письмова робота (науково-дослідна, реферат, есе тощо) - це форма зворотного зв'язку студента з викладачем. Цей зв'язок дозволяє викладачеві

перевірити хід виконання навчальної програми, якість вивчення навчально-методичної та наукової літератури і наскільки засвоєні набуті знання. Тому письмова робота (реферат) значною мірою свідчить про ступінь засвоєння окремих знань з цієї дисципліни, грамотності, загальної культури та ерудованості студента.

Остаточно робота оцінюється під час індивідуальної співбесіди викладача зі студентом (якщо інше не зазначено окремо).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАНЯТЬ З ВИКОРИСТАННЯМ ВІДЕОСЮЖЕТІВ

Сучасні технічні засоби дозволяють значно покращити методики викладання навчальних дисциплін. Насамперед це стосується дисциплін гуманітарної спрямованості. Віртуальний простір Inet дозволяє здійснювати пошук необхідної інформації, цінність якої полягає в її актуальності і широкому спектрі тематики. Задача викладача – відібрати дійсно корисні матеріали, спираючись на проблематику тем аудиторних занять. Таким чином, сюжети повинні бути інформаційно насиченими, вдало підібраними і зрозумілими. Сюжети повинні стати ілюстрацією до теоретичних положень дисципліни, її продовженням і ресурсом зв'язку теорії з практикою. Особливо корисно використання таких іноваційних засобів навчального процесу для дисципліни «Державне управління економікою», оскільки її положення, які розглядаються в навчальній аудиторії, важко сприйняти без взаємозв'язку з реальними ситуаціями, які в даному випадку далекі від пересічного погляду. Сюжети, в яких виступають визначні експерти з питань державного регулювання економіки, в яких дається огляд подій реальної економіки, ведеться дискусія з макроекономічної проблематики, є корисними для розгляду і аналізу в навчальній аудиторії.

Студентам пропонується ознайомитись з сюжетом. Перед переглядом наголошуються основні питання, на яких студенти повинні акцентувати увагу, занотовуючи основні тези. Після перегляду викладач ставить запитання про

незрозумілі за змістом місця, що стосуються, в першу чергу, понятійного апарату, яким студенти можуть ще не володіти. Важливо, що викладач не переповідає сюжет, не «перекладає» на більш просту і зрозумілу слухачам мову, оскільки саме в самостійному пошуку відповідей на питання сутності сюжету і спрямована ця форма заняття.

Після з'ясування незнайомих понять, студентам пропонується відповісти на низку навчальних питань, через пошук відповіді на які студент буде просуватись в розумінні і засвоєнні положень теми, пов'язуючи теоретичні знання з реальними подіями.

Домашні завдання є написання есе з означених питань.

Після повернення письмових робіт викладачу, відбувається дискусія з означеної проблематики, якою керує викладач, вчасно виправляючи напрям обговорення, бачучи кінцеву мету даної роботи – знайти правильну відповідь на поставлені питання. Готова відповідь не надається, а створюється в аудиторії шляхом колективної праці.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ВІДЕО СЮЖЕТУ ПЕРЕДАЧІ «ВЕЛИКІ ГРОШІ» ВІД 15 КВІТНЯ 2002Р., КАНАЛ «НТВ» (ВЕДУЧІЙ - В.ПОТОЦЬКИЙ, СПІВБЕСІДНИК – Є.ГАЙДАР).

Сучасна економічна підготовка спеціалістів з макроекономічної політики неможлива без формування практичних навичок прийняття самостійних рішень, які найбільш вдало формуються через участь студентів в навчальних ділових іграх. В ході ділової гри учасники проходять через декілька етапів формування бажаних навичок, серед яких: перегляд відео сюжету, осмислення побаченого (почутого), з'ясування незрозумілих понять, аналіз реальної макроекономічної ситуації, аналіз економічної ситуації у співвідношенні з заходами економічної влади, пошук найбільш раціональних та ефективних методів вирішення існуючих та потенційних проблем за допомогою методу аналогій із застосуванням набутих теоретичних знань.

Мета заняття: закріплення теоретичних положень через співвіднесення їх з практичними матеріалами відео сюжету.

Задачі заняття:

- навчити студентів аналізувати реальну практичну інформацію з питань економічної політики крізь призму теоретичних знань;
- розкрити сенс одного з визначень державного регулювання економіки – «Поставити правильний діагноз і приписати правильні ліки» (П. Самуельсон);
- формування навички прийняття самостійного рішення з питань економічного регулювання;
- навчити бачити та розуміти зв'язок між станом економіки, станом, можливостями та діями системних виробництв в ринкових умовах і державним регулюванням в національній економіці;
- презентувати студентам міркування ведучих економістів з питань розвитку та регулювання національної економіки;
- формування навички використання сучасних технічних засобів в професійній діяльності.

Алгоритм заняття:

1. Викладач дає пояснення стосовно мети заняття, специфіки використання такої форми опанування знань, як відео сюжет, акцентує увагу на деяких аспектах відео матеріалу;
2. Викладач пропонує в ході демонстрації відео матеріалу нотувати особливо важливу інформацію і після перегляду звернутися до викладача за поясненнями стосовно нових понять, які вони відмітили в ході перегляду відео сюжету. Але важливо зазначити, що ці пояснення не повинні торкатися тих питань, відповіді на які повинні знайти саме студенти, тобто викладач не адаптує зміст розмови, не переказує її більш зрозумілою для студентів мовою, а дає відповіді тільки на запитання стосовно понятійного апарату, без якого якість розуміння наданого матеріалу знижується. Такий підхід стосовно пояснень виправданий тим, що мова економістів, які приймають участь у бесіді, може містити терміни, які студенти ще не вивчали. Відповіді на запитання в присутності всієї академічної групи покращує сприйняття незнайомого матеріалу кожним студентом окремо;
3. Викладач зупиняється на аналізі визначень державного регулювання економіки і просить студентів пояснити їх бачення («розшифрувати») визначення: «Поставити правильний діагноз і приписати правильні ліки» (П. Самуельсон);
4. Перегляд відео сюжету;
5. Формулювання запитань студентами і відповідей викладачем;
6. Презентація запитань викладачем до студентів (див. нижче перелік питань). Важливо, що таким чином задається своєрідний напрямок осмислення почутого і подальших міркувань, які не повинні втрачати з поля зору мету заняття і основні теоретичні положення, на закріплення яких і розраховане дана навчальна дія;

7. Студентам надається певний час на написання відповідей. Форма тексту – тези. Ця форма в більшій мірі відповідає меті формування у студента творчого погляду на події, що дозволить в подальшому робити оригінальні експертні оцінки та приймати нестандартні управлінські рішення;
8. Після завершення письмового варіанту відповідей проводиться усне обговорення поставлених запитань, в ході якого викладач, оцінивши стан розуміння запропонованого матеріалу, коментує кожне питання, аргументуючи кожний коментар.
9. Пройдений матеріал коротко підсумовується і закріплюється.
10. Студентам надається можливість переглянути відео сюжет додатково у довільний час самостійно.

Перелік питань до відео сюжету:

- Яка основна ідея відео сюжету? (оскільки сюжет складається з трьох частин, то послідовно дати назву кожній частині, визначивши, що їх пов'язує і що є відмінного);
- Визначте логіку презентованого в сюжеті матеріалу.
- Конфлікти цілей ДР:
 - а) які цілі конфліктують?
 - б) в чому сутність конфлікту (теорія і практика)?
 - в) можливі варіанти вирішення в короткостроковому та довгостроковому періодах?
- Про які економічні теорії йшла мова? Відповідь аргументуйте.
- Подібність та відмінність сюжету із ситуацією в Україні?
- Види економічного росту?
- Фактори економічного росту/стійкого економічного росту:
 - а) за сюжетом;
 - б) в сучасній Україні.
- Фактори і динаміка обмінного курсу в Україні? Яка роль держави в формуванні вартості національної валюти?

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ (ДІЛОВА ГРА) ЗА ТЕМОЮ: «РЕФОРМА ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ»

Незадовільний стан економіки та необхідність постійного вдосконалення системи влади, що приймає участь в регулюванні національної економіки, вимагають додаткової уваги до цієї проблематики в процесі професійної підготовки студентів-економістів. Цим визначається актуальність теми.

Ділова гра, як активна форма навчального процесу, спонукає до уважного сприйняття макроекономічної проблеми. Участь в ролевій грі дозволяє в більшій мірі відчути проблему, пропускаючи її через власну свідомість. Ділова

гра активізує потенціал учасників, формує відповідні знання, навички та бажані моделі поведінки в конкретних ситуаціях.

Формою проведення гри за темою «Реформа виконавчої влади в Україні» є дебати у ВРУ з приводу презентації КМУ власної концепції змін.

Алгоритм проведення ділової гри:

Презентації передують формування уявлення про стан проблеми через опрацювання релевантної інформації з інформаційних першоджерел (періодичних видань, ресурсів Internet, нормативних актів), яка торкається історії питання, світових та національних тенденцій, сучасного стану проблеми. За підсумками даного дослідження студенти пишуть реферат на тему «Адміністративна реформа в Україні», в якому ставлять власні запитання та дають на них відповіді. Ці питання можуть стосуватися мети, причин, приводу, етапів, результатів та наслідків реформи в Україні, світового досвіду в даному питанні. Складовою частиною реферату є висновки в формі есе, в якому студенти висловлюють власні міркування стосовно опрацьованої інформації. Вимоги до написання письмової роботи сформульовані в Додатку В.

За підсумками зробленої роботи на семінарському занятті проводиться обговорення, мета якого – з'ясувати ступінь готовності до подальшої роботи над темою. Для цього проводиться вибіркове опитування з означених темою питань. Студенти підводяться до розуміння основних аспектів адміністративної реформи в Україні. Таким чином формується єдина стартова основа для реалізації власного проекту реформи виконавчої влади, який студенти презентують на наступному занятті.

Методичні рекомендації щодо презентації – сторінка 107 та додаток Л даної методичної розробки.

Завдання полягає у створенні власної концепції змін, яку демонструють у вигляді слайд-шоу, в якому необхідно відобразити:

1. ретроспективу змін у виконавчій владі (в структурі та в функціях);
2. зв'язок реформи влади зі станом національної економіки;
3. досвід інших країн;
4. ідею пропонованого реформування;
5. власну пропозицію стосовно структури та функцій органів виконавчої влади на всіх рівнях. Пропозиції оформлюються у вигляді схем відповідної структури.

Студенти інших груп виступають експертами при виступі своїх колег: задаючи питання і дискутуючи, знаходячи спірні ті слабкі місця в роботах інших студентів, сприяють підвищенню рівня знань з обговорюваних питань.

По закінченні презентацій всіма групами викладач підводить підсумки, аналізуючи виступи кожної команди з точки зору як сильних, так і слабких сторін продемонстрованої роботи.

При визначенні підсумкової оцінки враховуються бали студентської аудиторії.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ (ДІЛОВА ГРА) ЗА ТЕМОЮ: «ЗАКУПІВЛЯ ТОВАРІВ, РОБІТ ТА ПОСЛУГ ЗА ДЕРЖАВНІ КОШТИ»

Одним з вагомих інструментів регулювання національної економіки в системі адміністративних заходів є державні закупівлі. Засвоїти дію даного інструменту студенти повинні, опрацьовуючи нормативно-правові акти з даного питання. Для роботи необхідно користуватися діючими законами та підзаконними актами.

Над даним завданням студенти працюють в міні-групах (не більше 5 чоловік в команді). Склад груп визначається жеребкуванням. Одна з команд може бути судом, або консалтинговою (юридичною) компанією з надання послуг консультування з правових питань. Інші групи – «тендерні комітети» уявної організаційної структури, яка хоче здійснити процес закупівлі. В той же час, кожен учасник інших груп виступає як потенційний виконавець. Для виробництва товарів, робіт або послуг, на які оголошено тендер, можуть утворюватись колективи у складі не більше трьох учасників.

Для введення в гру викладач пропонує групам поміркувати над предметом закупівлі. Після цього вивчаються відповідні законодавчі акти, обирається процедура проведення процесу закупівлі.

В ході гри студенти крок з кроком просуваються обраною процедурою. На проміжних етапах, визначених викладачем, робиться перевірка знань діючого законодавства і вміння застосовувати ці знання на практиці, в ігровій формі. Хід роботи обумовлений стадіями, які закладені в законодавстві.

Через ділову гру у студентів формується навик роботи з законодавчими актами, які є для економістів «правилами гри» в реальній обстановці. І це – одна з місій даної гри.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ (ДІЛОВА ГРА) ЗА ТЕМОЮ: «НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНТЕРЕС І ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ МИТА НА СОНЯШНИК, ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ»

Мито, ліцензії, квоти – інструменти впливу держави на стан внутрішнього ринку в умовах включення національної економіки до світового господарства. Чим визначається національний інтерес і чи співпадає він з особистими інтересами всіх зацікавлених сторін? Яка роль у встановленні розміру мита відіграють різні інтереси, що спонукають до боротьби, іноді достатньо жорстокої? Як відбувається процес визначення та встановлення величини мита? Хто і як впливає на кінцеве рішення? Чи це рішення завжди відображає національний інтерес? Дати відповіді на ці і інші питання - така задача даного заняття.

Мета заняття: виявити роль мита як регулятора економіки.

Завдання: провести дебати на імітаційному засіданні ВРУ (КМУ) з питання встановлення мита на соняшник.

Алгоритм заняття:

1. З'ясовуються учасники процесу встановлення розміру мита на соняшник. Студенти повинні самі дійти думки, які і скільки інтересів присутні в даному питанні. Всі інтереси в подальшому уособлюються в конкретних лобі, які і будуть боротися за прийнятне для них рішення на свою користь.
2. Об'єднати інтереси в 5-6 груп.
3. Методом жеребкування студенти включаються до тієї або іншої групи інтересів. Для того, щоб боротьба виглядала природно, інтереси не оголошуються (називається група за номером, який присвоюється викладачем кожному інтересу). Студенти не повинні знати, які інтереси представляють в дебатах інші групи. Всі інтереси прикриваються національним інтересом.
4. Визначається регламент. Обирається спікер, роль якого – керувати процесом дебатів, слідкувати за дотриманням регламенту.
5. Студенти по групах визначаються зі своїми пріоритетами, відшуковують аргументи на користь того рішення, яке будуть пропонувати та контраргументи, що будуть доводити неможливість будь-якого іншого варіанту. Ці аргументи та контраргументи учасники дебатів будуть висловлювати в дебатах.
6. Для аргументованих виступів підбираються відповідні матеріали за темою з періодичних першоджерел та Інтернету. Цю роботу студенти проводять самостійно в поза аудиторний час. Термін пошуку матеріалів та підготовки до дебатів – тиждень.
7. Учасники команд повинні мати узгоджене рішення та відстоювати саме його.
8. Наприкінці проводиться голосування. Приймається рішення, що набрало найбільшу кількість голосів.
9. Викладач підсумовує результати заняття, презентує один з можливих варіантів обрахунку мита.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ТВОРЧОГО
ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ**

Науково-дослідна робота

Тема: Характеристика Національної економіки (країна)

Вступ

1. Розвиток НЕ;
 - 1.1. сучасний стан;
 - 1.2. ретроспектива;
 - 1.3. порівняння з Україною;
2. Потенціал НЕ;
 - 2.1.
 - 2.2.

- 2.3.
3. Структура НЕ;
 4. Фінансовий сектор НЕ;
 5. Держава в НЕ (Організація державного управління НЕ);
 6. Регіональний розвиток НЕ;
 7. Соціальна спрямованість НЕ;
 8. Взаємодія НЕ з екологією;
 9. НЕ у глобальному середовищі;
- Висновки (есе);
Список використаних першоджерел;
Додатки.

Пояснювальна записка: основною ідеєю даної роботи є до певної міри самостійне опанування дисципліни «Національна економіка». Для цього студенти повинні до написання роботи ознайомитись із структурою курсу і зі змістом тем. Вибір країни обумовлюється власними вподобаннями студента, а дослідження її економіки повинні відповідати структурі дисципліни і являти собою ілюстрацію останньої. Таким чином, зміст даної науково-дослідної роботи повинен не тільки розкривати назву, а і корелювати зі змістом курсу, що вивчається.

Вимоги до оформлення та правил написання письмової роботи – в Додатку В.

Важливим методичним положенням є розгляд кожного пункту плану в трьох аспектах: сьогодення, ретроспектива, порівняння з Україною. Такий підхід надасть можливість дослідити як статику, так і динаміку обраної національної економіки, а також, через порівняння, виявити сильні та слабкі сторони української моделі в глобальному економічному середовищі.

Обсяг роботи не повинен перевищувати 40 сторінок друкованого тексту. Таким чином, на кожен параграф припадає приблизно 4 сторінки. Параграфи повинні бути рівноцінними як за навантаженням, так і за об'ємом.

Дана форма опанування знань передбачає захист у формі презентації. Презахист з метою підвищення оцінки не допускається. Місця в роботі, які викликають занепокоєння, обговорюються з викладачем на консультаціях.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ТВОРЧОГО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Науково-дослідна робота

**Тема: Характеристика державного регулювання галузі (сфери) НЕ
України**

Студентам пропонується творче індивідуальне науково-дослідне завдання на тему «Характеристика державного регулювання галузі (сфери) національної економіки України». Основна ідея даної роботи – навчити студента бачити, виявляти, розуміти та будувати логічний зв'язок між станом предмету

регулювання (в даному випадку – будь-якої галузі або сфери економіки України) та впливом на нього з боку держави. Як визначав Пол А. Самуельсон: «Головна мета економічної політики – поставити діагноз стану економіки і прописати правильні ліки». Таким чином, розгляд безпосередньо державного регулювання, заходів державного впливу на будь-який об'єкт вимагає ретельного дослідження стану останнього.

Виходячи з мети роботи, визначається структура роботи. Вона складається з двох ідентичних за змістом і логічно пов'язаних між собою блоків – характеристики стану галузі (сфери) економіки України та характеристики державного регулювання обраної для дослідження галузі (сфери).

Кожен блок (розділ) поділяється на три складові частини – огляд сучасного стану питання, огляд ретроспективи та огляд досвіду розвиненої економіки (країна для порівняння обирається студентом самостійно, але впродовж всього дослідження країна не повинна змінюватися). Важливо зауважити, що періоди, за які проводиться аналіз в першому та другому розділах повинні співпадати. Інакше дані для порівняння не будуть порівняльними, а проведений аналіз не може вважатися коректним.

Пункт перший роботи присвячений сучасному стану питання. В ньому повинні розглядатись дані за останній рік – рік виконання роботи. Текст повинен бути проілюстрований таблицями та графіками, що дозволить візуалізувати матеріал. Посилання по тексту на використані першоджерела обов'язкові (див. Додаток В).

Пункт другий логічно підтримує попередній параграф. Тобто в ньому повинні простежуватись ті тенденції, висвітлені ті події, які спричинили сучасний стан досліджуваного питання.

Третій параграф містить інформацію щодо стану питання в розвиненій країні. Цей матеріал потрібен для подальшого порівняльного аналізу українських реалій з досвідом іншої економіки та обґрунтування висновків щодо подальших дій з боку держави стосовно регулювання економічних процесів в даній галузі (сфері).

Після формування першого та другого розділів пишеться вступ, в якому зазначаються основні ідеї роботи студента. Вступ – своєрідне резюме на початку роботи. У вступі можна відмітити актуальність теми, ключові моменти з матеріалів розділів, наведені думки різних авторів тощо.

Висновки – остання частина роботи. І саме вона є найбільш творчою з усього завдання. У висновках студент повинен висловити своє відношення до досліджуваного питання. Тому висновки пишуться в формі есе (як писати есе – дивись в Методичних рекомендаціях щодо самостійної роботи з дисципліни НЕ). Обов'язковою вимогою до висновків є порівняльна характеристика в ретроспективі стану галузі (сфери) з діями держави щодо неї. Таким чином, студент співвідносить дані першого та другого розділів. Наприкінці він висловлює власне міркування щодо доцільності, обґрунтованості та результативності регулюючих дій.

Стосовно рекомендацій щодо написання письмових робіт – вони наведені в Додатку В.

Наприкінці слід зазначити, що особливо цінним є аналіз стану галузі (сфери) в контексті інших галузей економіки України, у їх взаємозалежності і взаємообумовленості.

Структура дослідження (план):

Вступ

- I. Характеристика галузі (сфери);
 1. Характеристика сучасного стану галузі (сфери);
 2. Ретроспективна характеристика;
 3. Порівняльна характеристика;
- II. Характеристика ДР галузі (сфери);
 1. Характеристика сучасного стану ДР галузі (сфери);
 2. Ретроспективна характеристика ДР галузі (сфери);
 3. Порівняльна характеристика ДР галузі (сфери).

Висновки (есе)

Список використаних першоджерел

Дана форма опанування знань передбачає захист у формі презентації.

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ОХОПЛЮЮТЬ ЗМІСТ РОБОЧОЇ
ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
ЗНАНЬ:**

1. Об'єктивна необхідність та мета державного регулювання в сучасній ринковій економіці.
2. Визначення ДРЕ, об'єкти та суб'єкти ДРЕ.
3. Цілі та конфлікти цілей. Їх сучасні прояви та можливі варіанти вирішення.
4. Альтернативні концепції ДРЕ.
5. Методи та інструменти державного регулювання економіки.
6. Мета, завдання та особливості державного регулювання економіки перехідного періоду України.
7. Система органів державного регулювання економіки.
8. Структура органів виконавчої влади України.
9. Функції та повноваження державних органів у сфері економічного регулювання. Функції та повноваження Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, функції та повноваження Ради Міністрів автономної республіки Крим, функції та повноваження

державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування в регулюванні економіки.

10. Напрямки вдосконалення системи державних органів управління. Адміністративна реформа.
11. Суть правового регулювання економіки. Правові регулятори, їх зміст та значення.
12. Законодавча база правового регулювання економіки в Україні. Закони України як інструмент втілення державної соціально-економічної політики.
13. Адміністративні методи державного регулювання економіки, їх цілі, значення, сфера застосування.
14. Система адміністративних регуляторів (важелів), їх характеристика та призначення. Ліцензії, квоти, стандарти, норми, санкції.
15. Державне замовлення та державні контракти як засоби задоволення державних потреб у продукції. Характеристика положень законів, які регулюють процес державних замовлень.
16. Місце соціально-економічних прогнозів у системі державного регулювання економіки. Суть і призначення економічних і соціальних прогнозів. Функції економічного й соціального прогнозування. Об'єкти й суб'єкти прогнозування.
17. Система та класифікація соціально-економічних прогнозів. Принципи соціально-економічного прогнозування. Система та класифікація методів прогнозування.
18. Експертні методи прогнозування. Формалізовані методи прогнозування: екстраполяція, моделювання, тощо. Сфера застосування методів прогнозування.
19. Бюджетна політика. Її складові: політика доходів та видатків, їх взаємозв'язок.
20. Суб'єкти державного регулювання фінансової політики.
21. Консолідований бюджет. Міжбюджетні відносини.
22. Бюджетна резолюція.

23. Державний бюджет як інструмент державного регулювання економіки. Перерозподільча та стабілізаційна функція державного бюджету. Бюджетний вплив на розвиток економіки.
24. Мультиплікатор державних витрат. Державні витрати к засіб стимулювання економічної активності в країні. Класифікація державних витрат.
25. Субсидії і субвенції. Роль бюджету в реалізації соціальної політики держави.
26. Дефіцит бюджету. Вимір дефіциту бюджету. Різновиди дефіциту. Керованість дефіциту. Роль дефіциту бюджету в економічних процесах, його вплив на стан економіки. Способи регулювання дефіциту.
27. Державний борг (внутрішній та зовнішній). Його виникнення та погашення.
28. Податки як інструмент державного регулювання економіки.
29. Податкова еластичність.
30. Принципи раціональної податкової системи.
31. Податкове планування, його основні напрямки.
32. Податки та споживацький попит: традиційний та рикардіянський погляд на проблему.
33. Податки як автоматичний стабілізатор економіки.
34. Грошово-кредитна політика. Загальна характеристика.
35. Національний банк як суб'єкт державного регулювання економіки, його завдання та функції.
36. Характеристика умов ефективної грошово-кредитної політики.
37. Механізм грошового мультиплікатора.
38. Правила грошової політики.
39. Інструменти грошово-кредитного регулювання економіки.
40. Облікова політика та її вплив на економіку.
41. Переваги та проблеми грошово-кредитної політики.
42. Антиінфляційне регулювання економіки.
43. Ціни як інструмент державного регулювання економіки. Цінове регулювання діяльності природних та штучних монополістів. Контроль за дотриманням державної дисципліни цін і тарифів.

44. Сутність, завдання та форми державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Завдання та функції державних органів щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
45. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Страхування зовнішньоекономічної діяльності. Державне регулювання експортно-імпортних операцій.
46. Валютне регулювання: теорія, досвід та практика застосування.
47. Типи валютного регулювання.
48. Сутність, завдання та форми державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Завдання та функції державних органів щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
49. Платіжний баланс. Його регулюючі можливості. Моделі економіки з різними характеристиками стану ПБ.
50. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Страхування зовнішньоекономічної діяльності. Державне регулювання експортно-імпортних операцій.
51. Державне регулювання валютних операцій та кредитно-розрахункових відносин.
52. Пріоритети в соціально-економічному розвитку. Критерії визначення державних пріоритетів. Фактори структурних зрушень в економіці. Методи впливу на структурні зрушення в економіці.
53. Антициклічна політика: її характерні ознаки.
54. Антимонопольна політика держави: її характерні ознаки.
55. Інвестиції як фактор структурних зрушень в економіці. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності. Суб'єкти інвестиційної діяльності. Пряме управління державними інвестиціями. Державні капітальні вкладення.
56. Форми державного регулювання умов інвестиційної діяльності.
57. Державне регулювання ринку цінних паперів.

58. Напрямки державної політики в галузі науково-технічного прогресу. Об'єктивна необхідність і сутність регулювання розвитку науки і техніки. Форми державного регулювання розвитку науки і техніки.
59. Пряме втручання держави в процеси розвитку науки і техніки. Державні науково-технічні програми. Завдання та функції Державного інноваційного фонду України.
60. Непряме регулювання розвитку науково-технічного прогресу. Важелі державної підтримки розвитку НТР (податкові пільги, застосування політики прискореної амортизації тощо).
61. Державна політика у галузі патентів і ліцензій. Роль інноваційних фондів у розвитку науки і техніки.
62. Підприємництво як об'єкт державного регулювання.
63. Державна політика підтримки малого та середнього підприємництва.
64. Державне регулювання розвитку основних сфер господарської діяльності: ПЕК, промисловість, транспорт, АПК, будівництво тощо.
65. Завдання державного регулювання ринку праці. Державні служби зайнятості, їх завдання та функції у регулюванні зайнятості населення. Державні програми зайнятості населення.
66. Особливості регулювання оплати праці у ринковій економіці. Функції держави у регулюванні оплати праці.
67. Завдання державного регулювання рівня життя та соціального страхування. Система узагальнюючих показників рівня життя населення.
68. Заходи держави щодо забезпечення належного рівня життя населення.
69. Завдання державного регулювання розвитку соціальної сфери. Державне регулювання розвитку житлово-комунального господарства, освіти, культури, охорони здоров'я, побутового обслуговування населення. Методи державної підтримки розвитку соціальної інфраструктури.
70. Політика нарощування експортного потенціалу, відродження та підтримки національного товаровиробника.
71. Політика економічного зростання.

72. Концепція економічного розвитку України та сучасна ЕП.
73. Переростання державного регулювання економіки окремих країн у систему наднаціонального регулювання економіки.
74. Стратегія і тактика ДРЕ.
75. Державне регулювання розвитку регіонів.
76. Державне регулювання природоохоронної діяльності.
77. Концепція сталого розвитку як загальна парадигма та шлях України до ЄС.
78. Державна екологічна політика.
79. Екологічний податок як інструмент державного регулювання економіки.
80. Сучасні тенденції державної екологічної політики: досвід розвинених країн.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Таблиця 7₁ – Оцінювання окремих видів навчальної роботи студентів денної форми навчання спеціальності

Вид навчальної роботи	Форми контролю	Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2							
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Систематична та активна робота на семінарських та практичних заняттях	Відповіді, виступи на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття.	5												
	Результати виконання практичних завдань; активність при обговоренні питань, що винесені на практичні заняття.													
Виконання контрольних завдань		5												
Обов'язкові види самостійної роботи														
Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, та нормативно-правового забезпечення.	Наявність розгорнутого конспекту лекцій з оглядом нормативно-правового забезпечення за темою.													
Вибіркові види самостійної роботи														
Формування аналітичних звітів за заданою тематикою.	Захист підготовленої аналітичної записки.													5
Максимальна кількість балів за змістовим модулем								65		85				
Переведення модульної оцінки у 100-бальну систему		$\frac{\text{кількість набраних балів}}{65 \text{ балів}} * 100$						$\frac{\text{кількість набраних балів}}{85 \text{ балів}} * 100$						

Загальна оцінка знань, умінь і навичок здійснюється у розрізі виконання окремих видів робіт за шкалою «2-5», загальна оцінка за модулями - за 100-бальною системою, а загальна підсумкова оцінка – за двома системами: 100-бальною та літерною.

1) Оцінка роботи на семінарських та практичних заняттях здійснюється на основі перевірки знань студентів на семінарських (практичних) заняттях. Оцінювання відбувається за шкалою «0-5». Оцінка враховує ініціативність та активність студентів під час обговорень та опитування з тематики заняття.

Таблиця 8 – Критерії оцінювання студентів під час семінарських та практичних занять

Оцінка	Критерії
5	<ul style="list-style-type: none"> - студент упродовж всього заняття виявляє ініціативу до обговорення поставлених викладачем проблем, дає розгорнуті та якісні відповіді на запитання; - виявляє творчі здібності у розумінні, викладенні й використанні навчально-програмного матеріалу; - висловлює та аргументує власне ставлення до альтернативних поглядів на питання; - використовує актуальні фактичні та статистичні дані, дати та історичні періоди, які підтверджують тези відповіді на питання; - виявляє знання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних та міждержавних угод з обов'язковим на них посиланням під час розкриття питань, які того потребують; - робить доречні повідомлення на основі додатково вивченого матеріалу за відповідною тематикою.
4	<ul style="list-style-type: none"> - студент упродовж всього заняття виявляє ініціативу до обговорення поставлених викладачем проблем, дає розгорнуті відповіді на запитання, однак припускає незначних помилок; - під час відповіді студент якісно відтворює матеріали основної літератури за курсом, однак не може аргументувати власної точки зору з конкретного питання; - виявляє ґрунтовні знання матеріалу основної літератури за курсом.
3	<ul style="list-style-type: none"> - студент приймає участь у проведенні заняття, підключаючись до обговорення деяких запитань; - недостатньо повно та якісно відповідає на поставлені викладачем питання, припускається помилок у трактуванні основних понять;

	- не виявляє знання необхідних законів і нормативних матеріалів.
2	- студент не приймає участі у проведенні заняття; - не проявляє ініціативи; - неповно та неякісно відповідає на поставлені викладачем питання; - не виявляє ґрунтовних знань матеріалів основної літератури за курсом; - не виявляє знання необхідних законів і нормативних матеріалів. - відмовляється відповідати на поставленні викладачем запитання.

2) Оцінка підготовки до контрольних робіт здійснюється на основі перевірки правильності їх виконання. Оцінювання відбувається за шкалою «2-5».

Таблиця 9 – Критерії оцінювання контрольних робіт

Оцінка	Критерії
5	- студент дав правильну й вичерпну відповідь на всі поставлені запитання, при цьому показав високі знання понятійного апарату і літературних джерел, уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ, вірно розв'язав задачі, пояснивши хід розв'язання.
4	- студент у цілому відповів на всі поставлені питання, але не зміг переконливо аргументувати свою відповідь, допустив окремі помилки у використанні понятійного апарату, показав не вичерпні знання літературних джерел, вірно розв'язав задачі, пояснивши хід розв'язання.
3	- студент у цілому відповів на більшість поставлених питань, на інші дав неповну відповідь, при цьому не зміг переконливо аргументувати свою відповідь, допустив окремі помилки у використанні понятійного апарату, показав не вичерпні знання літературних джерел, вірно розв'язав задачі, або допустив незначні арифметичні помилки, пояснивши хід розв'язання.
2	- студент дав неповні відповіді на запитання, ухилився від аргументації, показав незадовільні знання понятійного апарату і спеціальної літератури, вірно розв'язав задачі, не пояснивши хід розв'язання.

3) Оцінка опрацювання студентами теоретичних основ, прослуханого лекційного матеріалу. Оцінка враховує уміння студента сприймати та опрацьовувати нову інформацію. Оцінювання відбувається за шкалою «2-5».

Таблиця 10 – Критерії оцінювання опрацювання студентами теоретичних основ, прослуханого лекційного матеріалу

Оцінка	Критерії
5	- Студент веде якісний розгорнутий конспект лекцій, доповнюючи викладений матеріал даними із додаткових джерел та конспектом нормативно-правової бази за темою.
4	- засвоєння інформації відбувається за допомогою базового конспекту лекцій та конспектом нормативно-правової бази за темою.
3	- має базовий конспект лекцій, доповнений даними із додаткових джерел.
2	- відсутній базовий конспект лекцій або він неповний

4) Оцінювання аналітичних звітів відбувається за шкалою «2-5» та коригується на визначений ваговий коефіцієнт.

Таблиця 11 – Критерії оцінювання аналітичних звітів

	Критерії	Ваговий коефіцієнт
	Дотримання графіку виконання	0,05
	Відповідність оформлення державним стандартам та вимогам	0,05
	Логічно-структурна побудова роботи (відповідність змісту, мети формування аналітичного звіту, стиль та повнота викладу матеріалу)	0,25
	Глибина практичного аналізу проблеми, обґрунтованість та практичність висновків та пропозицій	0,30
	Використання сучасних методів дослідження	0,15
	Оригінальність, новизна та інші позитивні моменти роботи	0,20
	Підсумковий коефіцієнт	1,00

Підсумковою формою оцінювання знань з дисципліни “Державне управління економікою” для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» усіх форм навчання є ПМК, який є фіксацією набутих знань і балів з дисципліни в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Перелік питань, що охоплюють зміст робочої програми дисципліни для підсумкового контролю знань:

- 81.Об’єктивна необхідність та мета державного регулювання в сучасній ринковій економіці.
- 82.Визначення ДРЕ, об’єкти та суб’єкти ДРЕ.
- 83.Цілі та конфлікти цілей. Їх сучасні прояви та можливі варіанти вирішення.
- 84.Альтернативні концепції ДРЕ.
- 85.Методи та інструменти державного регулювання економіки.
- 86.Мета, завдання та особливості державного регулювання економіки перехідного періоду України.
- 87.Система органів державного регулювання економіки.
- 88.Структура органів виконавчої влади України.
- 89.Функції та повноваження державних органів у сфері економічного регулювання. Функції та повноваження Президента України, Верховної

- Ради України, Кабінету Міністрів України, функції та повноваження Ради Міністрів автономної республіки Крим, функції та повноваження державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування в регулюванні економіки.
90. Напрямки вдосконалення системи державних органів управління. Адміністративна реформа.
91. Суть правового регулювання економіки. Правові регулятори, їх зміст та значення.
92. Законодавча база правового регулювання економіки в Україні. Закони України як інструмент втілення державної соціально-економічної політики.
93. Адміністративні методи державного регулювання економіки, їх цілі, значення, сфера застосування.
94. Система адміністративних регуляторів (важелів), їх характеристика та призначення. Ліцензії, квоти, стандарти, норми, санкції.
95. Державне замовлення та державні контракти як засоби задоволення державних потреб у продукції. Характеристика положень законів, які регулюють процес державних замовлень.
96. Місце соціально-економічних прогнозів у системі державного регулювання економіки. Суть і призначення економічних і соціальних прогнозів. Функції економічного й соціального прогнозування. Об'єкти й суб'єкти прогнозування.
97. Система та класифікація соціально-економічних прогнозів. Принципи соціально-економічного прогнозування. Система та класифікація методів прогнозування.
98. Експертні методи прогнозування. Формалізовані методи прогнозування: екстраполяція, моделювання, тощо. Сфера застосування методів прогнозування.
99. Бюджетна політика. Її складові: політика доходів та видатків, їх взаємозв'язок.

100. Суб'єкти державного регулювання фінансової політики.
101. Консолідований бюджет. Міжбюджетні відносини.
102. Бюджетна резолюція.
103. Державний бюджет як інструмент державного регулювання економіки.
Перерозподільча та стабілізаційна функція державного бюджету.
Бюджетний вплив на розвиток економіки.
104. Мультиплікатор державних витрат. Державні витрати к засіб стимулювання економічної активності в країні. Класифікація державних витрат.
105. Субсидії і субвенції. Роль бюджету в реалізації соціальної політики держави.
106. Дефіцит бюджету. Вимір дефіциту бюджету. Різновиди дефіциту.
Керованість дефіциту. Роль дефіциту бюджету в економічних процесах,
його вплив на стан економіки. Способи регулювання дефіциту.
107. Державний борг (внутрішній та зовнішній). Його виникнення та погашення.
108. Податки як інструмент державного регулювання економіки.
109. Податкова еластичність.
110. Принципи раціональної податкової системи.
111. Податкове планування, його основні напрямки.
112. Податки та споживацький попит: традиційний та рікардіянський погляд на проблему.
113. Податки як автоматичний стабілізатор економіки.
114. Грошово-кредитна політика. Загальна характеристика.
115. Національний банк як суб'єкт державного регулювання економіки, його завдання та функції.
116. Характеристика умов ефективної грошово-кредитної політики.
117. Механізм грошового мультиплікатора.
118. Правила грошової політики.
119. Інструменти грошово-кредитного регулювання економіки.

- 120.Облікова політика та її вплив на економіку.
- 121.Переваги та проблеми грошово-кредитної політики.
- 122.Антиінфляційне регулювання економіки.
- 123.Ціни як інструмент державного регулювання економіки. Цінове регулювання діяльності природних та штучних монополістів. Контроль за дотриманням державної дисципліни цін і тарифів.
- 124.Сутність, завдання та форми державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Завдання та функції державних органів щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
- 125.Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Страхування зовнішньоекономічної діяльності. Державне регулювання експортно-імпортних операцій.
- 126.Валютне регулювання: теорія, досвід та практика застосування.
- 127.Типи валютного регулювання.
- 128.Сутність, завдання та форми державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Завдання та функції державних органів щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
- 129.Платіжний баланс. Його регулюючі можливості. Моделі економіки з різними характеристиками стану ПБ.
- 130.Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Страхування зовнішньоекономічної діяльності. Державне регулювання експортно-імпортних операцій.
- 131.Державне регулювання валютних операцій та кредитно-розрахункових відносин.
- 132.Пріоритети в соціально-економічному розвитку. Критерії визначення державних пріоритетів. Фактори структурних зрушень в економіці. Методи впливу на структурні зрушення в економіці.
- 133.Антициклічна політика: її характерні ознаки.
- 134.Антимонополярна політика держави: її характерні ознаки.

135. Інвестиції як фактор структурних зрушень в економіці. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності. Суб'єкти інвестиційної діяльності. Пряме управління державними інвестиціями. Державні капітальні вкладення.
136. Форми державного регулювання умов інвестиційної діяльності.
137. Державне регулювання ринку цінних паперів.
138. Напрямки державної політики в галузі науково-технічного прогресу. Об'єктивна необхідність і сутність регулювання розвитку науки і техніки. Форми державного регулювання розвитку науки і техніки.
139. Пряме втручання держави в процеси розвитку науки і техніки. Державні науково-технічні програми. Завдання та функції Державного інноваційного фонду України.
140. Непряме регулювання розвитку науково-технічного прогресу. Важелі державної підтримки розвитку НТР (податкові пільги, застосування політики прискореної амортизації тощо).
141. Державна політика у галузі патентів і ліцензій. Роль інноваційних фондів у розвитку науки і техніки.
142. Підприємництво як об'єкт державного регулювання.
143. Державна політика підтримки малого та середнього підприємництва.
144. Державне регулювання розвитку основних сфер господарської діяльності: ПЕК, промисловість, транспорт, АПК, будівництво тощо.
145. Завдання державного регулювання ринку праці. Державні служби зайнятості, їх завдання та функції у регулюванні зайнятості населення. Державні програми зайнятості населення.
146. Особливості регулювання оплати праці у ринковій економіці. Функції держави у регулюванні оплати праці.
147. Завдання державного регулювання рівня життя та соціального страхування. Система узагальнюючих показників рівня життя населення.
148. Заходи держави щодо забезпечення належного рівня життя населення.

- 149.Завдання державного регулювання розвитку соціальної сфери. Державне регулювання розвитку житлово-комунального господарства, освіти, культури, охорони здоров'я, побутового обслуговування населення. Методи державної підтримки розвитку соціальної інфраструктури.
- 150.Політика нарощування експортного потенціалу, відродження та підтримки національного товаровиробника.
- 151.Політика економічного зростання.
- 152.Концепція економічного розвитку України та сучасна ЕП.
- 153.Переростання державного регулювання економіки окремих країн у систему наднаціонального регулювання економіки.
- 154.Стратегія і тактика ДРЕ.
- 155.Державне регулювання розвитку регіонів.
- 156.Державне регулювання природоохоронної діяльності.

Форма проведення іспиту – письмова за екзаменаційними білетами. Зміст, структура білетів, критерії оцінювання обговорюються та визначаються рішенням кафедри банківської справи, про що студенти інформуються на початку семестру.

Білет розробляється згідно з типовим екзаменаційним білетом та на базі питань, що охоплюють зміст робочої програми дисципліни. На іспит виносяться теоретичні питання, які розкривають рівень теоретичних знань студентів, та практичні завдання (задачі).

Типовий білет містить три рівні завдань. З них:

I рівень містить 35 тестів з одним або кількома правильними варіантами відповіді. Відповіді на ці питання оцінюються за шкалою 0; 1 бали за кожне («0» — за неправильну відповідь та «1» — за правильну відповідь).

II рівень містить три практичні завдання, кожне з яких оцінюється за шкалою 0-5 балів (критерії оцінки наведені окремо).

Таблиця 12 – Критерії оцінювання виконання завдань II рівня під час іспиту

Оцінка	Критерії
5	студент вірно розв'язав задачі, пояснивши хід розв'язання із посиланням на необхідну нормативну базу.
4	студент вірно розв'язав задачі, пояснивши хід розв'язання, без посилань на нормативну базу
3	студент вірно розв'язав задачі, пояснивши хід розв'язання, але допустив незначні арифметичні або логічні помилки.
2	студент не вірно розв'язав задачі

Під час оцінювання відповіді на окреме питання додатково враховуються і впливають на загальну суму балів за це питання допущені недоліки та помилки, якими вважаються:

неохайне оформлення роботи (не загальноприйняті скорочення, нерозбірний почерк, використання олівців замість чітких чорнил);

неточності у визначеннях окремих економічних категорій та понять;

відсутня логічна послідовність у викладенні тез відповідей на питання;

помилкові статистичні та аналітичні дані, якщо величина помилки незначна і в цілому не впливає на висновки, які зроблено у відповіді.

За кожну таку помилку чи недолік оцінка зменшується на 1 бал.

Мінімальна оцінка з урахуванням всіх можливих помилок – 0 балів за відповідне питання.

За виконання всіх завдань екзаменаційного білета студент може отримати максимальну оцінку 50 балів.

Зразок екзаменаційного білету
ДВНЗ Українська академія банківської справи НБУ
Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр
Напрямок підготовки 8.03050802 «Банківська справа»
Спеціальність «Банківська справа»
Семестр 9

Навчальна дисципліна: «Державне управління економікою»
ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № __

I рівень

1. який метод управління активами та пасивами передбачає окреме управління залученням та розміщенням фінансових ресурсів:
 - а) метод об'єднання джерел фондів;
 - б) метод розподілу джерел фондів;
 - в) збалансований метод.
2. недоліком якого типу дивідендної політики є слабкий зв'язок з фінансовими результатами діяльності банку:
 - а) залишкова політика дивідендних виплат;
 - б) політика стабільного розміру дивідендів;
 - в) політика стабільного співвідношення дивідендних виплат.
3. який метод ціноутворення банківських тарифів обмежує кількість послуг, що раніше надавалися безкоштовно:
 - а) ціноутворення за методом "витрати + прибуток";
 - б) ціноутворення на основі аналізу беззбитковості та забезпечення цільового прибутку;
 - в) умовне ціноутворення.
4. Для якого виду валютної позиції валютний ризик майже відсутній:
 - а) довгої відкритої валютної позиції;
 - б) короткої відкритої валютної позиції;
 - в) закритої валютної позиції.
5. Використання якого методу з перелічених дозволяє визначити точку беззбитковості при наданні банківських кредитів:
 - а) "середні витрати + прибуток";
 - б) метод граничних витрат;
 - в) метод аналізу беззбитковості та забезпечення цільового прибутку.

.....

II рівень

Зобов'язання банку	Сума, тис. грн.	Виплати за ресурсами, %	Витрати з залучення коштів, %
Рахунки до запитання	250	12	2
Ощадні депозити	360	15	4
Міжбанківські кредити	100	19	3,5
Строкові депозити	410	17	5

Сума інвестицій акціонерів, що використовуються для кредитування складає 100 тис. грн., очікувана норма прибутку акціонерів – 24 %.

Сума активів, що приносять прибуток, – 1000 тис. грн. Ставка податку з прибутку – 30%.

Використовуючи метод загального фонду коштів, визначте процентну ставку, яку повинні приносити кредити для покриття витрат по залученню коштів.

б. Банк має активи і пасиви з наступним розподілом термінів погашення та можливостями їхньої переоцінки:

Показники	Вартість активів і пасивів (млн. грн.), що мають кінцевий термін погашення чи підлягають переоцінці протягом:					
	1 дня	Тижня	30 днів	31-60 днів	61-90 днів	Більш ніж 90 днів
Кредитний портфель банку	55	89	110	93	71	184
Інвестиції в цінні папери	8	21	19	14	15	8
Поточні рахунки	160	72	-	-	-	-
Строкові рахунки	32	66	84	122	74	35
Позики на грошовому ринку	25	11	6	-	-	-

- В які періоди і в якій мірі банк піддається процентному ризику?
- Які зміни в процентних ставках при даному складі портфеля будуть вигідні банку для кожного часового інтервалу?
- Припустимо, що процентні ставки зросли (знизились) на 4%. Яким чином це вплинуло на чистий дохід банку?

7. Банк проаналізував всі свої депозитні рахунки і класифікував їх наступним чином:

Класифікація коштів за можливістю вилучення	Залишки на поточних рахунках, тис. грн.	Ощадні депозити, тис. грн.	Строкові депозити, тис. грн.
Кошти з високою ймовірністю вилучення	762	-	132
Ненадійні кошти	541	52	207
Стабільні кошти	76	285	821

Керівництво вирішило тримати 75 % резервів за коштами з високою можливістю вилучення, 20% за ненадійними коштами і 5% резервів за стабільними коштами. Державні резервні вимоги за поточними депозитами склали 10 %, за ощадними депозитами – 3%, за строковими депозитами – 0 %.

Визначте резерв ліквідних коштів банку, використавши метод структури коштів.

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № _____ від „_____” _____ 20__ року

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Екзаменатор

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Підсумкова оцінка складається з оцінок поточного контролю.

За результатами студент отримує підсумкову оцінку за 100-бальною системою.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАТЬ:

1. Навчальна програма визначає необхідний мінімум знань, обов'язкових для кожного студента.
2. ПМК сприяє виявленню вмінь студентів правильно застосовувати здобуті знання для аналізу сучасних явищ, а також для своєї практичної діяльності.
3. ПМК демонструє, наскільки студент володіє не тільки знаннями, а й навичками, методами самостійної роботи.

Студент отримує оцінку “відмінно”, якщо його відповідь повністю задовольняє зазначені критерії. Він повинен знати відповіді на всі питання навчальної програми, продемонструвати повні і глибокі знання лекційного матеріалу, а також підручників і навчальних посібників. Студент-відмінник повинен знати, як саме категорії і закони, які він вивчає, діють і проявляються у сучасних умовах. Він повинен вміти доводити і відстоювати свої погляди, відповідати на додаткові питання.

Оцінка “добре” свідчить, що студент має тверді знання дисципліни в обсязі навчальної програми, вміє аналізувати і давати правильні оцінки явищам сучасної дійсності. Але в цьому випадку може бути не достатнє висвітлення екзаменаційних питань або якоїсь їх частини, за умов правильної відповіді на додаткові запитання, в тому числі і на такі, які виходять за межі питання.

Оцінка “задовільно” виставляється тоді, коли знання студентів відповідають мінімуму і не нижче вимог, які існують у вищій школі і є в навчальних планах і програмах. Вона виставляється, коли студент продемонстрував, хоча і не в повному обсязі, але, в цілому, правильні знання програми курсу, виявив розуміння основного змісту питання, вміння в цілому оцінити сучасність.

Оцінка “незадовільно” ставиться при наявності серйозних недоліків, коли знання студентів нижче мінімуму навчальної програми, коли вони мають хаотичний і безсистемний характер, коли у студента відсутнє

розуміння не тільки другорядних, але і важливих, вузлових питань курсу, а на більшість додаткових питань даються плутані помилкові відповіді.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

№ пор.	Бібліографічне описання	Кількість примір.	УДК
Основна література			
1	Державне управління економікою [Текст] : підручник -2-ге вид., вип. і доп. / Михасюк І., Мельник А., Крупка М., Залога З. -К.: Атака, Ельга-Н, 2000. –592с.	7	338.24 + (075.8)
2	Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки [Текст] : навчальний посібник / Д. М. Стеченко. – К.: МАУП, 2000. - 267с.	15	338.24 + (075.8)
3	Стельмашук А.М. Державне регулювання економіки [Текст]: навчальний посібник / А.М. Стельмашук. - Тернопіль: Астон, 2001. – 268 с.	55	338.24 + (477) + (075.8)
Додаткова література			
4	Скрипник, А.В. Державне регулювання економіки (податки, бюджет, корупція, вибори) [Текст]: навчальний посібник / А.В. Скрипник. – К. : ЦУЛ, 2002. – 656 с.	13	338.24 + (042)
5	Государственное регулирование экономики : [Текст] : учебное пособие. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 168 с.	10	338.242.4 + (075.8)
6	Государственное регулирование рыночной экономики [Текст]: учебное пособие . -2-е изд. – М.: Дело, 2002. – 224 с.	20	338.242.4 + (075.8)
7	Роль держави у довгостроковому економічному зростанні : монографія [Текст] : навчальний посібник / Міністерство освіти і науки України, КНЕУ ; за ред. к.е.н. В. З. Потій. – К.-Х.: Ін-т екон. прогнозів: Форт, 2003. – 244 с.	5	338.242.4 + (477)
	Державне регулювання економіки [Текст] : навчально-методичний посібник / Чистов, С.М. – К.: КНЕУ, 2002. – 122 с.	9	338.24 + (073)
Навчально-методична література ДВНЗ «УАБС НБУ»			
8	Державне регулювання економіки [Текст] : метод. посібник. Для студ. 4, 5 курсів економ. факультету заочної форми навчання / Лопаткіна І.В. – Суми : УАБС НБУ, 2002. – 122 с.	4	338.24 + (073)

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Сайт Національного банку України: www.bank.gov.ua
2. Сайт Кабінету міністрів України: www.kmu.gov.ua
3. Сайт Верховної ради України: www.rada.gov.ua
4. Сайт Business Information Network: www.bin.com.ua
5. Бесплатный Форекс-сайт. Блумберг на русском: <http://forex2.info/?q=taxonomy/term/62>
6. Вести Экономика: <http://www.vestifinance.ru/>
7. Forbs Украина: <http://forbes.ua/>

8. Коментарији: <http://comments.ua/>
9. Комерсантъ/Економика: <http://www.kommersant.ua/rubric/3>
10. Ліга. Новости: <http://news.liga.net/all/economics/>
11. Ukr.net: <http://www.ukr.net/news/jekonomika.html>
12. Экономические новости: <http://economic-ua.com/>